

2017

A painting of a dog, possibly a pointer, in a field. The dog is brown and white, standing and looking towards the left. The background is a soft, hazy landscape with hills and a sky.

IMPRESSIES VAN HET JAAR

ORGANISATIE

MAATSCHAPPELIJKE BETROKKENHEID

BEZOEKERSCIJFERS

FINANCIËN

PUBLIC RELATIONS

TENTOONSTELLINGEN

EXTERNE PRESENTATIES

ACTIVITEITEN

PUBLICATIES

COLLECTIE

EDUCATIE

WERK IN UITVOERING

JAARVERSLAG VVV VEENKOLONIËN

jaarverslag
VEENKOLONIAAL MUSEUM VEENDAM

Afbeelding omslag:
Gerard Bödeker, Hondje, circa 1860-1880, olieverf op paneel

INHOUD

Voorwoord	3	Tentoonstellingen	22	Activiteiten	33
Impressies van het jaar	4	-Klasse Foto! 150 jaar klassenfoto's van scholengemeenschap Winkler Prins en voorgangers	22	Publicaties	41
Organisatie St. Veenkoloniaal Museum	9	-Klasse Kunstwerken, kunst uit de collectie van de scholengemeenschap Winkler Prins	23	-Veenkoloniale Volksalmanak nr. 30	
-Bestuur		-Els Amman: een bonte droom	24	-Omzien nr. 53 & 54	
-Raad van Advies		-Robbert de Bakker, dubbelexpositie: Portretten uit Vietnam & Portretten uit Veendam	25	-Rederbulletin	
-Medewerkers in dienst		-Vakantie! Er op uit 1900-1980	26	-Rederbulletin, speciale editie	
-VVV Veenkoloniën		-De wonderbaarlijke Surinaamse belevenissen van een Winschoter predikant, met tembe van Rudi Pinas	27	-De duivel en zijn moeder	
-Nevenfuncties medewerkers		-De Ploeg, 100 jaar!	29		
-Vrijwilligers				Collectie	42
-Stagiaires				-Werkgroep Familietrouw	42
-Good Cultural Governance				-Werkgroep Textiel	42
-ANBI status				-Werkgroep Chevy rijdt weer	43
-AVG proof				-Top-5 aanwinsten 2017	45
Maatschappelijke betrokkenheid	11	Externe presentaties	31	Educatie	50
Bezoekerscijfers	17	-Jacoba Maria Wortelboer Kruiden uit Oude Pekela	31	Werk in uitvoering, lopende projecten	52
Financiën	15	-Sigarenfabriek Champ Clark in Nieuwe Pekela	31	Werk in uitvoering, in de toekomst	55
-Baten, lasten en bestemmingsreserve	19	-Project Spinbarg	32	Jaarverslag VVV Veenkoloniën	56
Public Relations	20	-Lezingen	32		

Veenkoloniaal Museum, een tastbaar museum

Het jaar 2017 is voorbij gevlogen. Voor ons was het dit jaar extra spannend, want de grote vraag is altijd: Hoe kom je met je bezoekerscijfers uit? In het jaar 2016 kregen we dankzij de komst van 1404 'Vrouwen van Nu' uit Drenthe en meer dan 2500 reünisten van de Winkler Prins Scholengemeenschap, meer dan 3900 bezoekers als het ware in de schoot geworpen. De maanden januari, februari en maart van 2017 waren erg rustig. Zou het zo blijven? Maar dit is over het algemeen een trend in bezoekersland. Na december is het geld op, de wintersportvakanties zijn zo goed als voorbij en voor wie nog niet geweest is, komt de voorjaarsvakantie – die de laatste jaren eigenlijk meer een na-wintervakantie is – er al weer aan. Daarna trekken de bezoekerscijfers weer bij. Zo ook in 2017.

Oktober was dit jaar een ongekend drukke maand. Mede dankzij Oktober Kindermaand en de door de Museumvereniging georganiseerde Kidsweken mochten we heel wat kinderen verwelkomen die hun vader, moeder en grootouders mee op sleeptouw namen. Dat is altijd het leuke als je door het museum loopt: de spontaniteit die je bij bezoekers ziet.

Die spontaniteit greep me ook aan bij de schoolgroepen van Visio uit Haren. Deze school, gespecialiseerd in onderwijs aan visueel gehandicapte kinderen, bezocht voor het eerst met alle groepen ons museum. En het leuke aan ons museum is dat ze bij ons heel veel mochten aanraken. De vuursteen in de steentijdzaal, de pijl en de boog, de turf wand en diverse turven van persturf tot bakkersturf. Ook een scheepswrak en een scheepsmodel, dat je tot grote verbazing van andere bezoekers als kind mag voelen. "Mag dat wel meneer? Dat kan toch niet, dan gaat het stuk..." En dan die mooi nagebouwde schipperskamer, met in de kast stoffen voor rokken, zo dik, daar wil je niet in lopen! En als toetje op de rondleiding langs de nagebouwde Sluiskade, dat straatje met die prachtige snoepjeswinkel met die heerlijke geuren: kaneel, kruidnagels en snoep. "Net als bij ons in Somalië", vertelde een kind uit dat land. Ja, geuren en geluiden zijn belangrijk voor deze visueel gehandicapte kinderen. En als je dan ook nog veel voorwerpen mag aanraken, tja dan ben je toch in een bijzonder museum.

We zijn er best wel trots op. We bezitten geen rijke collectie, maar wel een bijzondere collectie. Een collectie die verhalen vertelt van de Veenkoloniën. Sporen die hoorbaar en voelbaar zijn. Voor ons en Visio Haren was het een test en we gaan er volgend jaar mee door. Ook willen we in 2018 een braille-route realiseren op de benedenverdieping. Het Veenkoloniaal Museum is dan ook voor visueel gehandicapten een tastbaar museum met een tastbaar verleden. Een geschiedenis waar we trots op zijn!

Hendrik Andries Hachmer
Directeur

Stichting Specsavers steunt

Begin 2017 wisten we het, een percentage van de verkoopprijs van brillen van Specsavers Winschoten zou ten goede komen aan ons museumschip Familietrouw. Eén van onze vrijwilligers, Joost Halbertsma uit Marum, begon aan een uitdaging: uit een boom een mooie mast voor de Familietrouw vervaardigen. Scheepswerf Brandsma uit Augustinusga gaf advies en na een tijdje vlogen de spaanders in het rond. Van 8 naar 16 kant en daarna naar rond. Halen met een haalmes. Ondersteund door andere vrijwilligers van de Familietrouw kwam de nieuwe mast er. Op naar Nieuwe Pekela.

De pen voor de mast werd symbolisch door de oudste vrijwilliger van de werkgroep, oudberoepsschipper Daan de Haan uit Oude Pekela, door de mastvoet geslagen. De mast kon omhoog. Ondertussen kreeg de oude Deutz ook nog een startmotor zodat aanslingeren niet meer nodig is. Champagne vloaide en het schip kan weer vooruit. In 2018 wordt de opbrengst van deze actie bekendgemaakt.

➔ *De nieuwe mast op de Familietrouw wordt gedoopt met champagne*

Spinbarg en de Familietrouw in de campagnevaart

Maar liefst drie maanden achtereen was ons museumschip Familietrouw, het oudste nog in originele staat verkerende binnenschip van onze provincie, in de vaart.

In de maanden augustus, september en oktober werd er volop gevaren. Het leek wel campagnetijd. Moesten de aardappelen naar de fabriek, stro gevaren worden voor de Toekomst of turf uit het Klazienaveen? Nee, we voeren met verhalen. De verhalen van Spinbarg en het schip trotseerden evenals de bemanning als vanouds weer en wind. Meer over het Spinbarg project leest u verderop in ons verslag.

➔ *Leerlingen genieten van de verhalen van Spinbarg*

De Chevy rijdt weer

Nog een stuk mobiel erfgoed is in ere hersteld. Een oude vrachtauto, de concurrent van de binnenvaart, maar in 2017 trokken ze deels gezamenlijk op. Gezamenlijk met de Familietrouw naar de Snikkeweek en de Schutsemarkt en wonder boven wonder, telkens bij mooi weer. Maar de Chevy kan komen waar we met de Familietrouw niet komen. Op velden en wegen. Dus was de Chevy ook aanwezig bij de Pruiverij in Veendam en op een oldtimerbeurs in Eelde. Oldtimer, zo wil ze niet genoemd worden, een dame op leeftijd, maar nog steeds vitaal.

➔ Onze 'Chevy' op de Pruiverij: Chevrolet Capitol, bouwjaar 1927-28. Bijnaam de 'Pelikaan'

Directeur Hendrik Andries Hachmer ontvangt Letse onderscheiding

Mister Riga, zo noemen de Letten die hem kennen, Hachmer inmiddels. Meer dan 10 jaar bouwde hij aan een indrukwekkend netwerk in de Baltische Landen, Letland in het bijzonder. Het was de bescheiden Letten al opgevallen. De oude geschiedenisboekjes spraken alleen over de Hanze en de Duitse invloed, maar niet over de Noord Nederlandse handelsgeest en die van de Veenkoloniale schippers in het bijzonder. Op zaterdag 25 november ontving directeur Hendrik Hachmer in Soest uit handen van de Letse ambassadeur Ilze Ruze een 'Certificaat van verdienste'. Het certificaat was op 27 september, tijdens het bezoek van de Letse premier Maris Kucinski aan premier Mark Rutte, overhandigd aan de Letse ambassade. Hendrik Hachmer werd beloond voor zijn tomeloze inzet om de wederzijdse maritieme geschiedenis en oude handelsrelaties die met de Baltische landen bestonden bekend te maken bij het grote publiek in zowel Nederland en Letland.

➔ *Directeur Hendrik Andries Hachmer ontvangt de onderscheiding uit handen van de Letse ambassadeur Ilze Ruze*

IMPRESSIES VAN HET JAAR

Bezoek van politici aan het Veenkoloniaal Museum

In het begin van het jaar bezochten de fracties van de PVV, SP en D66 van de Provinciale Staten van Groningen ons museum. Het is een traditie geworden dat elk jaar enkele fracties van diverse partijen bij ons op bezoek komen om kennis te nemen van de werkzaamheden en activiteiten binnen het museum.

Op zaterdag 9 december bracht de Letse minister van Buitenlandse Zaken Rinkevics, op de foto in het midden, een onverwacht bezoek aan het Veenkoloniaal Museum te Veendam.

Foto links: bezoek PVV

Foto midden: bezoek D66

Foto rechts: v.l.n.r.: Rob Heiligers, Edgars Rinkevics, Hendrik Andries Hachmer

De Stichting Veenkoloniaal Museum kent een Bestuur en een Raad van Advies. Zowel het Bestuur als de Raad van Advies kwamen in 2017 vier keer bijeen. Het bestuur vergaderde in de herfst één keer op locatie en wel in het Noord Nederlands Trein en Tram Museum (NNTM) te Zuidbroek. De dagelijkse leiding berust bij de directeur. De directeur weet zich gesteund door een administratief medewerker, die ook veel vormgevingswerk verricht, een medewerker Publieksbegeleiding, die ook de coördinatie van de vrijwilligers op zich neemt, een registrator, die de collectie beschrijft, en een conservator, die naast collectiebeheer actief betrokken is bij de organisatie en het voorwerk voor tentoonstellingen. Daarnaast is in 2017 een coördinator voor het baliewerk aangesteld om meer structuur binnen onze frontoffice te krijgen. In totaal zijn 4- fte werkzaam op de loonlijst van het museum en worden twee ingehuurd. De functie van registrator is een volledig gesubsidieerde baan.

Bestuur (onbezoldigd)

- H. Prins, voorzitter
- G. Caneel, penningmeester
- M. Inklaar, secretaris
- M. van Delden
- B. Buining

Raad van Advies (onbezoldigd)

- H.J.H. Wolrich voorzitter, tot februari 2018
- H. R. Oosterveld, vanaf maart 2018
- W.W. Dussel
- R.H. Smit
- J.N. Wilkens
- R.J.J. de Graaff
- H. Jasken
- R. Feenstra
- J. Onderwater
- G. Frumau
- P. Bentum

Medewerkers in dienst

- Hendrik Andries Hachmer, directeur 36 uur
- Elise van Ditmars, conservator 32 uur
- Jan Kuiper, registrator 32 uur (loonsubsidieregeling)
- Erik van der Wal, administratief medewerker, systeembeheerder 36 uur
- Marleen Strikkers, medewerker publieksbegeleiding, 16 uur
- Marjan Meijer, baliemedewerker, 8 uur

VVV Veenkoloniën

- Elleke van der Molen, VVV coördinator 16 uur (loonsubsidieregeling)

Nevenfuncties betaalde medewerkers

Hendrik Andries Hachmer

- Bestuurslid Historische Sectie Museumvereniging (onbezoldigd)
- Bestuurslid Nederlands Baltische Vereniging (onbezoldigd)
- Lid Comité aanbeveling Siep & Co. Oude Pekela (onbezoldigd)
- Lid Leader Advies Groep (LAG) (onbezoldigd)

Vrijwilligers

Het Veenkoloniaal Museum kent een bestand van 112 vrijwilligers die allerlei werkzaamheden verrichten. Een deel van de vrijwilligers is ondergebracht in specifieke werkgroepen:

- Werkgroep Prehistorie: ordenen en beschrijven van archeologische vondsten NP 3;
- Werkgroep Textiel: ordenen en beschrijven van de textielcollectie;
- Werkgroep Digitalisering: digitaliseren en beschrijven van foto's en dia's en uploaden naar Beeldbank Groningen;
- Werkgroep Familietrouw: houdt ons museumschip Familietrouw in de vaart en verricht onderhoudswerkzaamheden;
- Werkgroep Chevy: rijdt met onze geres taureerde Jonker-vrachtauto en verricht onderhoudswerkzaamheden.

Stagiaires

Het Veenkoloniaal Museum ontvangt jaarlijks stagiaires die bij ons ervaring kunnen opdoen. Daarnaast werken we mee met integratieprojecten.

- Snuffelstage: Sharmay Blaauw
- Fotografie: Karen Hermse
- Integratie: Georgji Surenovic Tatevosov

Good Cultural Governance

De Stichting Veenkoloniaal Museum is in 1939 opgericht te Veendam. Een van de mede-initiatiefnemers was burgemeester F.J. de Zee. Het museum is sindsdien uitgegroeid tot een professioneel museum. Good Cultural Governance is het museum op het lijf geschreven. Het Veenkoloniaal Museum was zelfs het eerste Geregistreerde Museum van de provincie Groningen. Dankzij de status Geregistreerd Museum is het Veenkoloniaal Museum in staat om bruiklenen van andere Geregistreerde Musea aan te vragen en te verkrijgen. Tweejaarlijks is er een herijking van deze status. Het is tevens een garantie voor particulieren die objecten en voorwerpen aan het museum afstaan dat er als een 'goed huisvader' over de schenkingen zal worden gewaakt.

ANBI status

Het museum bezit tevens de ANBI status die schenken aan het museum voor bedrijven en particulieren nog eens extra aantrekkelijk maakt.

AVG proof

De nieuwe Europese wet op de privacy, die per 25-05-2018 in zal treden is dermate ingewikkeld dat extern advies wordt ingewonnen. Begin 2018 zal dit verder worden uitgewerkt. De wet heeft onder meer gevolgen voor het beheer van de bestanden die we gebruiken voor het verzenden van de nieuwsbrief en onze publicaties.

Het Veenkoloniaal Museum kent een lange traditie van maatschappelijke betrokkenheid, een betrokkenheid die in de jaren zeventig ontstond dankzij de inzet van oud-bestuursleden Harm van der Veen, Dirk Mulder en Wim Dussel. Het museum heeft zich sindsdien samen met Comité Hoogholtje ingezet voor museumwerf Wolthuis te Sappemeer en is betrokken bij monumentencommissies en het mede organiseren van Open Monumentendag. Deze inzet voor de omgeving wordt tot op de dag van vandaag voortgezet. Dit blijkt onder andere uit het navolgende.

Monumentencommissie

In 2017 is besloten om tot een andere taakverdeling over te gaan. De directeur van het museum zat altijd aan bij de besprekingen van bouwplannen en bouwvergunningen van monumenten in de gemeente Veendam. De directeur vond dat hij in deze te weinig kennis had om daadwerkelijk te kunnen (be)oordelen, maar wel expertise bezit op het gebied van organiseren van activiteiten. Het museum zal zich daarom vanaf 2018 gaan toeleggen op het organiseren van de jaarlijkse Monumentendag, dit i.s.m. de ambtenaren van de gemeente Veendam en de gemeente Pekela.

Nieuwe inwoners van de gemeente Veendam i.s.m. Mo(o)i

Sinds jaar en dag ontvangen we nieuwe inwoners van de gemeente Veendam. Tussen de nieuwe inwoners zitten soms ook onze nieuwe vrijwilligers. Speciale aandacht is er voor vluchtelingen. Samen met Mo(o)i Veendam organiseren we rondleidingen voor deze nieuwkomers.

Mo(o)i Veendam is een internationale club voor 'oude' en 'nieuwe' Veendammers, die als doel heeft de integratie van allochtone inwoners in Veendam en omstreken te bevorderen en de autochtone inwoners van Veendam kennis te laten maken met andere culturen en gebruiken. In het kader van integratie hebben we een werkervaringsplek geboden aan

Georgji Surenovic Tatevosov.

Mo(o)i Veendam is bijna traditioneel ook aanwezig tijdens het Museum weekeinde en Open Monumentendag en trakteert dan onze bezoekers in de schipperskamer in het museum op exotische hapjes.

Verzorgingstehuizen, werkgroep 'Verleden in Beeld'

Sinds 2006 bestaat de werkgroep 'Verleden in beeld', die zich gespecialiseerd heeft in presentaties met 'lichtbeelden' en muziek om dementerende ouderen binnen verzorgingstehuizen te prikkelen om over het verleden te praten. Eerste doel is de aha-erlebnis, herkenning van eigen verleden en niet zozeer het noteren van verhalen.

Ondersteuning kleine musea in de regio

Het Veenkoloniaal Museum ondersteunt sinds 1994 het Kapiteinshuis te Nieuwe Pekela dat volledig door vrijwilligers wordt gerund. We organiseren voor het museum één keer per jaar een wisseltentoonstelling en daarnaast voorziet de conservator het bestuur van advies. De conservator vertegenwoordigt het Veenkoloniaal Museum bij de bestuursvergaderingen van de stichting Kapiteinshuis Pekela. Meer hierover leest u op pagina 53.

MAATSCHAPPELIJKE BETROKKENHEID

Ook verlenen vrijwilligers van het Veenkoloniaal Museum hand- en spandiensten bij zowel het museum Kapiteinshuis Pekela te Nieuwe Pekela als bij het landbouwmuseum van de Stichting Ter Borg te Ommelandervijk. De directeur ondersteunt de plannen rond Siep&Co. te Oude Pekela om rond een stoommachine een strokartoninformatiecentrum op te bouwen.

Alzheimer café

Woensdag 20 september was er een Alzheimer café in het museum in het kader van 10 jaar Alzheimer café. Hiervoor hebben we een oprijbaan gemaakt bij de 'oude ingang' van het museum, omdat er veel rolstoelen werden verwacht. De kiepkerel zorgde voor muzikale begeleiding.

Project Veenkoloniaal Museum Veendam, een tastbaar museum (47 leerlingen)

In samenwerking met Koninklijke Visio Haren zijn we het project 'Veenkoloniaal Museum Veendam, een tastbaar museum' gestart. In 2017 zijn we met een pilot begonnen waarbij 47 visueel gehandicapte leerlingen van Koninklijke Visio Haren op een bijzondere wijze kennis konden maken met ons museum. Heel veel voorwerpen mochten worden aangeraakt en daarnaast is er natuurlijk de geur van teer en pek in ons 'scheepswrak' en de geur van kruidnagels en snoep in onze nagebouwde winkel uit de jaren dertig. Afgesproken is dat we in 2018 werken aan een speciale Braille-route voor volwassenen en kinderen.

Visio

BEZOEKERSCIJFERS

Het aantal individuele bezoekers nam in 2017 met een kleine 1000 toe. Ook het aantal bezoekers met Museumkaart is met iets meer dan 900 gestegen. Zoals te verwachten na de vele bezoekers van de schoolreünie van de Winkler Prins in 2016 en de komst van alle Vrouwen van Nu uit Drenthe in 2016, is het aantal bezoekers per groep afgenomen. De bezoekers bij activiteiten bleven gelijk. Onder activiteiten vallen onze knutseldagen, lezingen, zowel intern als extern en de bezoekers aan museumschip Familietrouw.

Feiten en cijfers

totaal aantal museumbezoekers over 3 jaar

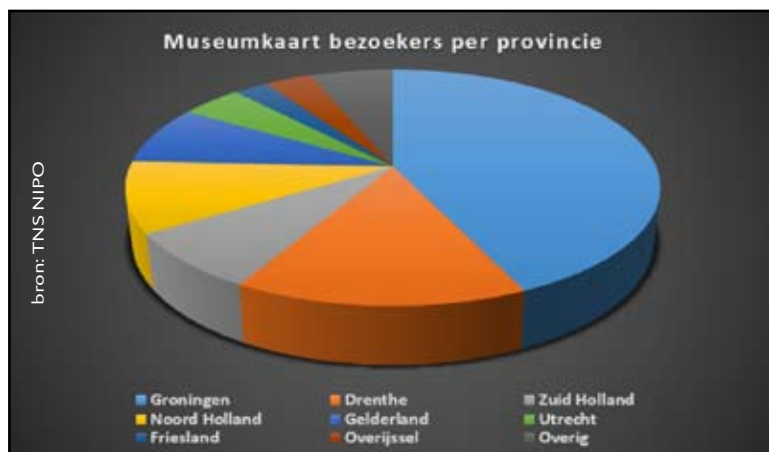
	2015	2016	2017
totaal	23.581	25.186	24.674
individueel	11.427	10.595	11.858
groep	3.650	5.172	3.182
activiteiten	8.504	9.419	9.634
MK houders	4.352	4.332	5.237

Links: Woonplaats van Museumkaarthouders die het Veenkoloniaal Museum bezochten

Rechts: Woonplaats van Museumkaarthouders in Nederland

Feiten en cijfers

Bezoekers Veenkolonie Express

Combiticket met Star: 351 reizigers

Groepen via Star: 138 reizigers

Feiten en cijfers

*Groepsbezoek bevorderen door
arrangementen met partners
Cultuurcentrum en in de regio*

Gezamenlijke activiteiten met de VVV,
MDT school, Bibliotheek (onder andere
lezingen in het kader van Oostzeedagen)
STAR, Kapiteinshuis Pekela en
Marketing Groningen.

Groepen worden steeds kleiner door
individualisering van de samenleving.
Samen met de stichting Landschapsgid-
sen Groningen spelen we hier op in, door
het aanbieden van maatwerk, ook voor
kleine groepen vanaf vier personen.

Ook 2017 wisten we weer met een klein positief saldo af te sluiten. Het eigen vermogen steeg met € 3886,-- Onze bestemmingsreserve nam fors toe, maar we plaatsen hierbij evenals voorgaande jaren de kanttekening dat een deel van deze reserve geormerkt is.

Financieel gezien is het museum gezond, maar erg veel speelruimte is er niet in de begroting. Een grote wens is om het personeelsbestand uit te breiden. Ook in het verslagjaar bleek weer dat door zwangerschapsverlof en uitval door ziekte al het werk op de overgebleven medewerkers neerkomt. De werkdruk is daarom soms erg hoog.

Ook staat de krappe begroting al te grote ambities in de weg. Gelukkig weten we ons nog altijd gesteund door meer dan 110 vrijwilligers, maar omdat vrijwilligers op oudere leeftijd instappen is het verloop ook groter dan 10 jaar geleden. Het verhogen van de pensioengerechtigde leeftijd heeft zijn weerslag op alle organisaties die in grote mate afhankelijk zijn van vrijwilligers.

Dankzij de verhoging van de financiële bijdrage van de provincie is het ons gelukt om op ZZP basis een gastconservator en educatief medewerker in te huren en een parttime baliemedewerker aan te stellen.

Hierdoor zijn we er in geslaagd om het aantal leerlingen dat ons museum bezocht te stabiliseren. Ook zien we dankzij de enthousiaste inzet van onze baliemedewerkers aangestuurd door een vaste kracht, onze omzet in de museumwinkel weer stijgen. Aanprijzen van boeken en producten is een vak op zich. Omdat er nogal achterstallig onderhoud is in ons gebouw stegen de huisvestingskosten en algemene kosten. Ook namen de kosten van vrijwilligers toe. Dit kwam mede omdat we alle nieuwe vrijwilligers om een verklaring van goed gedrag vragen. Deze verklaring wordt door het museum vergoed, en is noodzakelijk omdat we een geregistreerd museum zijn. In het verslagjaar mochten we maar liefst 22 nieuwe vrijwilligers verwelkomen, grotendeels ingezet bij onze balie en de werkgroep Familietrouw, maar ook onze museumbibliotheek mocht rekenen op de inzet van nieuwe vrijwilligers. Daarnaast nam een bijna gelijk aantal afscheid vanwege de leeftijd.

Entreegelden

Ondanks dat we minder bezoekers mochten ontvangen dan in 2016 stegen de baten aan entreegelden. Deels valt dit te verklaren door een hogere bijdrage van de Stichting Museumkaart en deels omdat alleen nog

genodigden voor openingen van tentoonstellingen gratis entree genieten. In de praktijk blijkt dat bezoekers best bereid zijn om een kleine bijdrage te betalen voor activiteiten die voorheen gratis waren. Gelukkig zijn ook de organisatoren van activiteiten zoals Oktober kindermaand, Maand van de Geschiedenis etc. zich dit bewust geworden zodat we niet meer verplicht worden om gratis entree te verschaffen als we met één van deze activiteiten willen mee doen.

Omzet museumwinkel

De omzet van de museumwinkel nam in 2017 weer toe, maar zit nog niet op het niveau van voor 2010. Omdat de netto omzet flink terugliep hebben we in de meerjarenbegroting de te verwachten inkomsten verlaagd van € 11.220 naar € 3500 in 2018. Gelukkig is de netto omzet wel gestegen t.o.v. het jaar 2016. Deze steeg van € 3708,-- naar € 6339,-- . We hopen deze stijging voort te kunnen zetten in het jaar 2018. Bewust zijn er meer souvenirs ingekocht en minder boeken, maar de marge op souvenirs is behoorlijk lager dan bij boeken waar toch vaak al een 40% boekhandelkorting wordt ontvangen.

Vrienden van het Museum

Het ziet er naar uit dat het aantal Vrienden van het Museum rond de 800 begint te stabiliseren. Toch zagen we ook in 2017 een lichte daling en staat de teller op 781. De grote daling van het aantal vrienden van soms 40 tot 60 per jaar lijkt te zijn gestopt maar we winnen nog te weinig nieuwe donateurs en gezien de vergrijzing van ons bestand is verjonging noodzakelijk. De Raad van Advies heeft daarom eind 2017 voor het jaar 2018 een actieplan ontwikkeld. Hierbij is ook gedacht aan toename van het aantal bedrijfssponsoren. De Vrienden van het Museum dragen nog steeds een stevig steentje bij aan onze begroting. Gelukkig betalen heel veel vrienden meer dan de minimumbijdrage van € 30,-.

Feiten en cijfers

	2015	2016	2017
Vrienden v/h Museum	803	796	754
Reders Familietrouw	28	30	34

Feiten en cijfers

Investerings in cultuur

Gemeente Veendam	€ 122.898,-
Gemeente Pekela	€ 1.737,-
Provincie Groningen	€ 135.000,-
Afgedragen huur aan Gemeente Veendam	€ 34.472,-

Feiten en cijfers

Economische spin-off voor de regio is € 616.850,- *

* Elke museumbezoeker geeft gemiddeld € 25,- uit in de regio.
(bron: Nederlandse Museumvereniging)

Feiten en cijfers

Fondsbijdragen van:

VSFonds
Iedereen doet mee

energystock
Wat heeft ons samen?

ERFGOEDPARTNERS

Prins Bernhard Cultuurfonds

Stichting
K.P. Boon

Stichting Wildersack Fonds

Stichting Wildersack Fonds

Rabobank
Coöperatiefonds

NAM

Fonds voor de
Landbouw
Groningen

GRAVIN VAN BYLANDT
STICHTING

DIRECTIE DER OOSTERSCHE
HANDEL EN REEDERIJEN

jbs stichting
J.B. SCHOLTENFONDS

Baten		Lasten		Subtotaal	
Entreegelden	59.264	Pesoneelskosten	227.084	Financiële baten en lasten	31.391
Subsidie provincie Groningen	135.000	Afschrijvingen op mat. vaste activa	3.299	Bijzondere baten en lasten	-878
Subsidie gemeente Veendam	122.898	Huisvesting, huur	34.472		-2.374
Subsidie gemeente Pekela	1.737	Huisvesting, energie	31.072	Resultaat voor mutatie	
Begunstigers	28.161	Huisvesting, overige	11.836	bestemmingsreserve	28.139
Sponsoring / giften	65.476	Publicaties	7.330		
Museumwinkel, brutomarge	6.591	Public relations	12.282	Mutatie bestemmingsreserve	24.253
VVV, brutomarge	6.339	Collectie	8.790		
		Kantoor	8.171	Exploitatie resultaat	€ 3.886
Totaal Baten	€ 425.466	Financiële administratie	10.369		
		Algemene kosten	20.776		
		Tentoonstellingen	11.748		
		Educatie	3.590		
		Activiteiten	3.256		
		Totaal Lasten	€ 394.075		

Bestemmingsreserve	
Familietrouw	7.085
Reservering externe activiteiten	184
Werkgroep prehistorie	4.142
Reservering VVV	5.321
Avebe ombouw zolder	7.900
Koers Oostzee	25.054
Adris Kozlovskis	5.000
Stand per 31 december	€ 54.686

Feiten en cijfers

Hoofdsponsor:
AVEBE

Sponsors:
Nedmag
Oldenburger Fritom
Langeland-Borgman

Website veenkoloniaalmuseum.nl

In 2017 heeft het Veenkoloniaal Museum een groot AdWords budget verworven via Google. Dankzij AdWords komen we beter voor de dag bij de zoekresultaten voor Google. Dit leverde in ieder geval een enorme stijging op van het aantal virtuele bezoekers. In hoeverre dit zich ook gaat vertalen in werkelijke bezoekers is nog afwachten. Wel is de vindbaarheid van onze activiteiten verbeterd en dat bleek ook wel uit onze Suriname expositie, waarbij belangstellenden uit het hele land onze Suriname expositie wisten te vinden. We verwachten dat het aantal online bezoekers in 2018 verder zal stijgen. In het afgelopen jaar is het AdWords budget namelijk niet volledig benut. Verder werd eind 2017 een begin gemaakt met het ombouwen van onze website naar een moderne versie die ook geschikt is voor Notebook en iPad. Gekozen is voor een rustige en overzichtelijke website.

Social Media

We blijven ons richten op het opbouwen van zoveel mogelijk reviews bij TripAdvisor, Google+, Facebook en Zoover. Actief zijn we vooral op Facebook en LinkedIn.

Facebook

Het aantal volgers op Facebook nam verder toe en is gestegen tot boven de 4400. In 2017 is er ook regelmatig geadverteerd via Facebook. Uit reacties bij de balie en via de enquêtes blijkt dat Facebook vaker genoemd wordt.

Twitter

We maken nog slechts sporadisch gebruik van Twitter omdat het effect van Twitter niet meetbaar is.

TripAdvisor

Van slechts een paar reviews in 2016 is het aantal reviews gestegen tot 71 eind 2017. Voor ons is het van belang om nog meer reviews via TripAdvisor binnen te halen. Toeristen die via Booking.com een hotelkamer boeken worden via TripAdvisor geadviseerd over musea en attracties in de omgeving van het hotel.

LinkedIn

LinkedIn wordt door ons vooral gebruikt voor het opbouwen van een netwerk voor het benaderen van personen die we als (gast)-sprekers voor onze activiteiten willen uitnodigen.

Dagbladen, weekbladen en overige media

Alle dag- en weekbladen in Noord Nederland worden regelmatig benaderd voor diverse activiteiten. Er zijn goede contacten met de regio verslaggevers van het Dagblad van het Noorden en Oldambt Nieuws. Toch merken we dat kranten en vooral de regionale bladen steeds minder gelezen worden. Ook zijn we zeer selectief geworden in het plaatsen van advertenties in Kunstkranten. Free publicity is voor ons altijd nog erg belangrijk. Radio Noord, maar vooral ook RTV Drenthe zijn regelmatig te gast in Veendam. In mei kwamen we zelfs op de landelijke TV, RTL LifestyleXperience ... en we kwamen zelfs op RTL 4!

Feiten en cijfers

68 persberichten / 10 Nieuwsbrieven
volgers op Facebook 2016: 3704
volgers op Facebook 2017: 4412
volgers op Twitter 2016: 326
volgers op Twitter 2017: 372

Bijdragen aan het Verhaal van Groningen

Een uniek verhaal, een unieke collectie met de geuzennaam Veenkoloniën.

De naam Veenkoloniaal Museum zorgt nogal eens voor verwarring. We zijn geen veenmuseum, maar een veenkoloniaal museum. Een veenkolonie wordt geassocieerd met plaggenhutten en armoede en laat dit verhaal nu juist niet opgaan voor de Groninger Veenkoloniën! Een veenkolonie is meer dan de vervening alléén. De vervening vormt slechts de aftrap voor de spectaculaire ontwikkeling van de Groninger Veenkoloniën. Het Veenkoloniaal Museum te Veendam vertelt het verhaal van deze voor Nederland bijzondere regio.

We vertalen onze bijdragen in;

- Tentoonstellingen
- Activiteiten
- Publicaties
- Educatie en collectie

Samenwerking met diverse organisaties zoals de Stichting Verhalen van Groningen, Erfgoedpartners, Kapiteinshuis Pekela, Museum ter Borg Ommelanderswijk, Siep&Co Oude Pekela. Eén van de grote projecten in 2017 is het project Spinbarg dat i.s.m. Erfgoedpartners en Liefke Knol tot stand kwam en aan boord van ons museumschip Familietrouw de verhalen vertelde.

Museum Collectie ter Borg, Ommelanderswijk

TENTOONSTELLINGEN

Klasse Foto! 150 jaar klassenfoto's van scholengemeenschap Winkler Prins en voorgangers, t/m 8 januari 2017

Het Veenkoloniaal Museum toonde een selectie van klassenfoto's van de Winkler Prins Scholengemeenschap, die haar naam dankt aan encyclopedist Anthony Winkler Prins, die van 1850 tot 1882 in Veendam aan zijn encyclopedie heeft gewerkt. Bijna niemand weet dat ook hij aan de wieg stond van Neêrlands eerste scholengemeenschap! Nog een week kon men er in 2017 van genieten.

TENTOONSTELLINGEN

Klasse Kunstwerken: kunst uit de collectie van de scholengemeenschap Winkler Prins, t/m 15 januari 2017

Al in de jaren twintig van de vorige eeuw begon de RHBS van Veendam, de latere Winkler Prins Scholengemeenschap, met het aanleggen van een eigen kunstverzameling. Door de jaren heen heeft de school een indrukwekkende collectie beeldende kunst opgebouwd. Tijdens het selecteren van de werken kwam onze conservator Elise van Ditmars er achter dat het een topverzameling betreft, met werken van diverse bekende kunstenaars. Deze expositie was tot en met 15 januari 2017 te zien.

Els Amman: een bonte droom, van 5 februari t/m 28 mei 2017

Het Veenkoloniaal Museum Veendam organiseerde in 2017 in samenwerking met het CBK Groningen een grote solotentoonstelling met werk van Els Amman (Leiden, 4 september 1931 – Groningen, 4 augustus 1978). Amman verhuist in de jaren zestig naar Groningen, waar ze de rest van haar leven blijft wonen. Kunstcritici zijn lovend over haar werk. Met kleurrijke figuren en zwevende fantasiedieren is het oeuvre van Amman als een bonte droom. Haar tekeningen, druksels en schilderijen zijn excentriek, met hier en daar een vleugje Marc Chagall en Hendrik Nicolaas Werkman. Bijzonder is dat Amman voornamelijk met drukinkt werkt. Ze schildert er zelfs mee! Els Amman krijgt op de academie in Den Haag les van Paul Citroen. Tijdens haar opleiding experimenteert ze al met drukinkt en dit blijft ook altijd haar favoriete materiaal. In de jaren zestig brengt Amman de stugge inkt dik aan. Ze maakt veel koppen en dromerige taferelen, waarbij de kleuren in elkaar overlopen. Vanaf de jaren zeventig legt ze zich toe op haar bekende 'rolling paintings', kleurige druksels in de stijl van Werkman, waarbij de inkt wordt verdund en met een

roller uitgestreken tot een transparante laag. Hierbij werkt ze met mallen; uitgeknipte figuren die kunnen worden vermenigvuldigd in haar composities.

In 1961 vestigt Amman zich definitief in Groningen, waar een goede vriendin van haar woont. Ze arriveert met slechts één koffer, die ze opvult met een baksteen om hem wat zwaarder aan te laten voelen. Amman heeft weinig, maar wordt goed opgevangen. Zo is Jos de Gruyter, voormalig directeur van het Groninger Museum, van grote betekenis voor haar geweest. Jarenlang hebben ze brieven naar elkaar geschreven. De Gruyter waardeert het werk van Amman en voorziet haar van advies. Hij zorgt ervoor dat Amman wordt opgenomen in de Beeldende Kunstenaars Regeling, zodat ze zich volledig kan richten op haar kunstenaarschap. Ook Henk van Os beschouwt Amman als een belangrijk vertegenwoordiger van het naoorlogs modernisme in Groningen. "Het werk van Els Amman heeft een wonderlijke warmte, waardoor je je opgenomen voelt in een wereld waarin de fantasie vrij spel heeft", aldus Van Os.

Robbert de Bakker, dubbelexpositie:
Portretten uit Vietnam,
 van 9 februari t/m 17 april 2017
Portretten uit Veendam,
 van 19 april t/m 25 juni 2017

Zijn politieke voorkeur stak en steekt De Bakker niet onder stoelen en banken en er wordt veel over hem gesproken, maar één feit staat buiten discussie, het is op grafisch gebied een op-en-top-vakman. Zijn gravures zijn van ongekennde klasse en het werk is herkenbaar door een uitgesproken, krachtige stijl. Waar het eigenlijk niet goed mogelijk is een persoonlijkheid in een afbeelding werkelijk bloot te leggen, slaagt De Bakker daar iedere keer opnieuw in. Misschien juist omdat hij direct op de plaat werkt, kan hij de gezichtsuitdrukking zo weergaloos mooi weergeven dat de geportretteerde zich laat zien in al zijn puurheid en menselijkheid. Door zijn superieure techniek en zijn respectvolle uitbeelding is hij in staat de geportretteerde een bijzondere waardigheid en eigenheid te geven. Het is deze vanzelfsprekende manier van portretteren die het werk van De Bakker zo speciaal maakt. Hij is bovendien een ambachtsman die zijn vak niet heeft laten

stollen in een herhalingsoefening, maar steeds opnieuw en op verschillende manieren kunst op het hoogste niveau weet te brengen. De titels spreken voor zich. Robbert de Bakker woonde eind jaren zestig in Wildervanksterdallen en was ook daar politiek actief. Kleurrijk en bijzonder, zo omschreven de Dalsters hem. Een boef met een gouden hart, maar vooral een vakman met ongekennd kracht in zijn gravures en kunstwerken. Een kracht die niet valt te temmen.

**Vakantie! Er op uit 1900-1980,
van 18 juni t/m 1 oktober 2017**

Vakantie vieren was eerst iets voor de gegoeden. De eenvoudige arbeidende klasse kwam er niet aan toe en niet aan te pas. Wel ontstond er aan het begin van de 20ste eeuw al een heuse vakantie-industrie. De Duitse kuuroorden beten een eeuw eerder al het spits af. Met de komst van de school- en de bouwvakvakanties kwam het vakantie-vieren ook meer en meer binnen bereik van de arbeidersklasse. In 1933 komen voor het eerst advertenties in de kranten waarin wordt vermeld dat bedrijven in de bouwvakvakantie zijn gesloten. De vakantie bestond toen uit drie werkdagen verlof en dat was vanaf 1930 wettelijk verplicht. De paar dagen groeiden uiteindelijk uit tot drie weken. In de jaren zestig ging de ontwikkeling snel. Kampeerplaatsen schoten als paddenstoelen uit de grond. Ook gingen allerlei nieuwe bedrijven zich richten op de vakantievierder, ook in Oost-Groningen. De Otten caravan uit Muntendam en de Holtkamper vouwcaravan uit Ter Apel zijn een begrip, maar wie heeft er ooit gehoord van OosPe vouwwagens uit Nieuwe Pekela of Gezet uit Zuidbroek? Vakantie, er op uit 1900-1980, vertelt het verhaal van fiets-

vakanties, Rijnreisjes, de eerste autovakanties en nog veel meer. De persoonlijke verhalen en herinneringen aan vakanties stonden in deze tentoonstelling centraal. Deze zomerexpositie bleek een groot succes. Wel ondervonden we enige hinder van de bouwwerkzaamheden in

cultuurcentrum van Beresteyn waardoor sommige bezoekers voor een dichte deur kwamen te staan. Na overleg met de directie van van Beresteyn werd er, tijdens het voor het voor ons zo belangrijke hoogseizoen, een oplossing gezocht zodat het museum bereikbaar bleef.

Beeldspraak in de expositie

Jakoba uit Borgercompagnie had haar eerste vliegervaring in de zomer van 1972. Toen ze als jonge moeder alleen de overtocht naar goede vrienden in Engeland maakte om er even een week-endje tussenuit te zijn.

Een fragment uit haar herinneringen: "Wat mij vaag bijstaat was dat ik het doodeng vond, dat vliegen. Maar dat was pas op het moment dat we al vlogen. Tijdens de vlucht, ik zat bij het raam dat uitkeek op de vleugels, zag ik daar aldoor dingen bewegen. Ik raakte half om half in paniek, omdat ik dacht dat er onderdelen los zaten. Ik heb op het punt gestaan om de stewardess op het mankement te attenderen, maar heb het toch maar niet gedaan. Wist ik veel van vleugelkleppen?"

De wonderbaarlijke Surinaamse belevenissen van een Winschoter predikant!, gecombineerd met tembe van Rudi Pinas, van 9 juli t/m 15 oktober 2017

Op 4 april 1845 stapt de dan 22-jarige Willem Boekhoudt (1822-1894) aan boord van het fregatschip Catharina om naar Suriname te zeilen. Hij vestigt zich daar als 'Evangeliedienaar' voor zowel de Hervormde gemeente als de Lutherse gemeente in Paramaribo. Toen in 1847 de predikant van de Hervormde gemeente ziek werd en naar Curaçao ging om te herstellen, trad Boekhoudt een jaar lang in zijn plaats.

Maar zoals Boekhoudt zelf schrijft, was ervoor en na die tijd niet altijd genoeg werk en had hij tijd om de binnenlanden van Suriname te verkennen. Boekhoudt observeert en beschrijft. Ook komt hij op zijn tocht nazaten van Groningers tegen, de boeroes. Mensen die vol optimisme naar Suriname waren getrokken om daar moerassen te ontginnen en zich in de landbouw te bekwamen. Van hun optimisme was tijdens het bezoek van Boekhoudt weinig meer terug te vinden. Volgens de dominee konden ze "alleen nog maar bidden, in de hoop dat alle ellende snel voorbij zou gaan". De dood zat hen op de hielen.

Het Surinaamse klimaat bleek niets voor deze Groningers. Boekhoudt is echter onder de indruk van de talenkennis van de Marrons, de slaven die aan de gruwelijkheden op de plantages wisten te ontkomen en in de oerwouden hun eigen bestaan konden opbouwen. Uitgebreid gaat hij erop in en hij leert ook de taal en predikt zelfs in de taal van de lokale bevolking. Boekhoudt weet daarmee respect af te dwingen en was blijkbaar de enige dominee die dit deed. In 1874, als hij zijn boek laat verschijnen, komt hij er nog op terug en vertelt dat daarna niet meer in het Marrons gepredikt werd.

In 1849 wordt Boekhoudt in Scheemda aangesteld als predikant, maar zijn Surinaamse avontuur laat hem niet los. Als 'Suriname-expert' is hij in de wintermaanden in de Groninger Veenkoloniën een graag geziene gast bij lezingen voor de zeemanscolleges en bij de Nut-verenigingen. Velen vragen hem om zijn verhalen op schrift vast te leggen, maar het komt er niet van. Pas in 1873 begint hij te schrijven en in 1874 verschijnt zijn publicatie bij Van der Veen te Winschoten.

Vreemd genoeg adviseert hij bij de inleiding de Groningers om naar Suriname te gaan. Door de afschaffing van de slavernij is er immers werk genoeg. Wie moerassen kan

ontginnen, kan zo aan de slag. Blijkbaar was hij het lot van de boeroes uit het oog verloren.

Tembe

Rudi Pinas is geboren in het Marrondorp Moitaki in Suriname. Marrons zijn nakomelingen van mensen die ervoor gekozen hadden om in vrijheid te leven, boven de mensonterende slavernij op de plantages. Op jonge leeftijd begint hij met het beschilderen van pagaaien (peddels). Zijn huidige werken zijn geïnspireerd op de Surinaamse kunstvorm Tembe van de Surinaamse Marrons. Tembe is een overkoepelende naam voor schilderkunst en houtsnijwerk.

Begin jaren zeventig verhuist Rudi Pinas. Zonder enige kennis van lezen en schrijven komt hij in Paramaribo te wonen. Hier gaat hij op 11-jarige leeftijd voor het eerst naar de lagere school. Deze doorliep hij in vier jaar en doet daarna de mulo. In 1979 vertrekt Pinas naar Nederland. In 1992 studeert hij af aan de Rijksuniversiteit Utrecht bij de vakgroep Klinische psychologie en Gezondheidspsychologie.

In de opvoeding binnen de Marroncultuur wordt je bijgebracht dat kunst belangrijk is en dat je later in het leven in staat moet zijn om een of andere vorm van kunst te kunnen beoefenen. Voor de Marrons is kunst mooi en inspirerend, of het nu om muziek of beeldende kunst gaat. De kunst van de Marrons wordt omschreven als Tembe.

Tembe is ontstaan uit Afrikaanse kunstvormen die de gevluchte negerslaven overdroegen op nazaten. Het omvat veel abstracte symbolen, die liefdesuitingen, uitdagingen en bevestigingen van het leven uitdrukken. Cirkels en doorlopende lijnen vormen vaste patronen.

➔ *links op de foto Rudi Pinas*

**De Ploeg, 100 jaar!, van 22 oktober 2017
t/m 25 februari 2018**

In 2018 is het honderd jaar geleden dat de Groningse kunstenaarskring De Ploeg werd opgericht. Dit feit viert het Veenkoloniaal Museum eind 2017 met twee exposities: over Geert Hendrik Streurman en over de moderne Ploeg, want wat soms vergeten wordt, De Ploeg bestaat nog steeds en werkt door! Het museum krijgt de primeur om voor het eerst in de geschiedenis de originele oprichtingsnotulen van De Ploeg tentoon te mogen stellen.

Geert Hendrik Streurman

Geert Hendrik Streurman (1892-1976) was een van de eerste leden van De Ploeg en zat zelfs enkele jaren in het bestuur. Hij heeft het grootste gedeelte van zijn leven gewoond en gewerkt in Veendam, waar hij samen met anderen het Veenkoloniaal Museum heeft opgericht. Streurman was een belangrijk promotor van het culturele leven. De expositie toont de hoogtepunten uit het oeuvre van Streurman. Het Veenkoloniaal Museum heeft veel schilderijen en tekeningen van Streurman in de collectie en beschikt ook over zijn dagboeken, waardoor een goed beeld kan worden

gevormd over Streurman als kunstenaar en persoon.

De Ploeg werkt door

De Ploeg werkt al honderd jaar door! Vaak wordt de nadruk gelegd op de vroege periode van de kunstenaarskring. Hier wil het Veenkoloniaal Museum verandering in brengen met een grote wisselexpositie waarin twintig huidige Ploegleden hun belangrijkste werk tonen. De vereniging oogstte bekendheid met expressionistische werken van onder anderen Jan Wiegers, Johan Dijkstra en Jan Altink. De Ploeg anno 2017 bestaat uit een select gezelschap kunstenaars die affiniteit voelen met de moderne kunstgeschiedenis en het experimenteren niet schuwen. Ze streven naar uitwisseling over het kunstenaarschap, zowel binnen De Ploeg zelf als met het kunstminnend publiek. Het gezamenlijk exposeren is daarvoor van groot belang.

➔ *Boven: De Ploeg, 2 februari 1919, tweede van rechts G.H. Streurman*
Onder: De Ploeg, 22 oktober 2017

Feiten en cijfers

Bruiklenen werden verstrekt aan:
Grafisch Museum Groningen,
Mencendorfa nams Museum Riga,
Museum Collectie ter Borg te Veendam,
Biblionet Groningen, Het Kleine Kerkje
te Gieterveen, De Oranjerie te Zeijen,
Kloostermuseum Aduard,
Nutsdepartement Winschoten,
Kapiteinshuis Pekela te Nieuwe Pekela,
Cultuurcentrum van Beresteyn te
Veendam en diverse scholen en
verzorgingstehuizen in de regio.

Feiten en cijfers

Bruiklenen werden ontvangen van:
Groninger Museum te Groningen,
CBK Groningen, Groninger Kunstkring
De Ploeg, ANWB B.V., Universiteits-
bibliotheek van Amsterdam, Gemeente
Veendam, Nationaal Busmuseum
te Hoogezand, Winkler Prins
Scholengemeenschap te Veendam
en diverse particulieren.

Feiten en cijfers

Tentoonstellingen:

'Els Amman: een bonte droom',
5 februari t/m 28 mei;

'Robbert de Bakker, portretten uit
Vietnam', 9 februari t/m 17 april;

'Robbert de Bakker, portretten uit
Veendam', 19 april t/m 25 juni;

'Vakantie! Er op uit 1900-1980',
18 juni t/m 1 oktober;

'De wonderbaarlijke Surinaamse
belevissen van een Winschoter
predikant!', gecombineerd met tembe
van Rudi Pinas, 9 juli t/m 15 oktober;

'De Ploeg, 100 jaar!',
22 oktober t/m 25 februari 2018;

Totaal 418 bezoekers bij de openingen.

In september en oktober 2017 heeft het Veenkoloniaal Museum in samenwerking met het Kapiteinshuis Pekela twee presentaties ingericht in de bibliotheken te Oude Pekela en Nieuwe Pekela, respectievelijk over Wortelboers kruiden en sigarenfabriek Champ Clark.

Jacoba Maria Wortelboer Kruiden uit Oude Pekela

Het portret van Jacoba Maria Wortelboer (1849-1914), het kruidenvrouwtje uit Oude Pekela, stond rond 1895 op alle verpakkingen van pillen en kruiden die haar naam droegen. Marketingtechnisch gezien was dit een succesnummer. Het was echter haar man, Josephus Harmannus Baalman, die achter de kruiden zat. Hij bleek een gewiekste zakenman te zijn, die overal adverteerde in kranten en zegels en speldjes liet drukken die bij de kruiden werden geleverd. Hij bedacht slogans als: 'Voor de maag, ontlasting wat traag, koorts, griep, gal of slijm, binnen enkele dagen zult ge weer fris en opgeknapt zijn.' De kruiden waar een bitter van moest worden getrokken met jenever, bevatten voor kinderen schadelijke ingrediënten, zoals Kalmoes en Aloë. Het Maandblad tegen Kwakzalverij kwam hier tegen in het geweer,

maar Baalman veranderde de samenstelling en ging verder met verkopen. Tot 1970 waren de Wortelboerkruiden via drogisterij Baalman Import en Export (Bimex) te Oude Pekela te koop. Daarna verdween het van het toneel. Of misschien toch niet? Sonnema bracht twee kruidenbitters op de markt, een Beerenburg en een Wortelboerkruiden, met dezelfde ingrediënten als de firma Baalman.

Sigarenfabriek Champ Clark in Nieuwe Pekela

Sigaren maken was vakwerk. Het was dan ook een beroep met aanzien en een goede sigarenmaker verdiende een goed belegde boterham. In de Pekela's bestonden meerdere bedrijven die sigaren maakten. Een van de bekendste is sigarenfabriek Champ Clark, opgericht in 1895 door de Pekelder familie Koning. Oorspronkelijk heette de fabriek Albatros. Na de Tweede Wereldoorlog wordt de naam omgedoopt in Champ Clark/Lugano, naar de bekendste soorten sigaren die ze verkopen. Deze merken worden landelijk en zelfs tot in het buitenland verhandeld. Er werken voor de oorlog wel driehonderd mensen, dat aantal neemt door de jaren heen af door de toenemende mate van mechanisering. Tot 1970 weet het bedrijf te overleven, maar

door tegenvallende verkoop, een verzwakte marktpositie en stakingen eind jaren '60 om meer salaris, moet het uiteindelijk zijn deuren sluiten. Uit het vroegere personeelsbestand is het Chr. Mannenkoor Albatros ontstaan, dat tot op de dag van vandaag nog veel successen boekt. De naam van het mannenkoor is afkomstig van de eerste naam van de fabriek.

Net zoals elk jaar werd ook weer een wisselexpositie verzorgd in het Kapiteinshuis te Nieuwe Pekela (zie pagina 53).

Spinbarg

Het project Spinbarg was in 2017 onze grootste externe presentatie. Meer hierover leest u op pagina 42 onder Werkgroep Familietrouw.

Lezingen

De directeur van het museum verzorgde in 2017 acht externe lezingen tegenover elf in 2016. De werkgroep verleden in beeld kwam vanwege uitval door ziekte en een geringe bezetting van vrijwilligers niet in actie.

De directeur verzorgde de volgende lezingen:

- Geschiedenis van de Veenkoloniën in Nieuwe Pekela en Oude Pekela
- Groeten uit Riga in Vries, Roden, Ommelandervijk en Veendam
- Geschiedenis Letland in Veendam
- Kapiteinsvrouwen aan boord in Winschoten

Op zaterdag 18 november neemt directeur Hendrik Andries Hachmer in dorps huis De Wending het boek *Zuidwending in beeld*, hoe Zuidwending veranderde in de 20e eeuw in ontvangst.

Feiten en cijfers

Lezingen werden gegeven in Nieuwe Pekela, Oude Pekela, Vries, Roden, Ommelandervijk, Veendam en Winschoten. In totaal bereikten we 296 belangstellenden.

Woensdag 22 februari, zondag 26 februari, woensdag 26 april en zondag 30 april: Knutselmiddagen in het kader van de expositie Els Amman

Tijdens deze knutselmiddagen voor kinderen tot en met 16 jaar werden eerst de werken van Els Amman bekeken. Daarna gingen de kinderen zelf aan de slag met penseel en roller. De gemaakte werken mochten mee naar huis worden genomen. Deze knutselmiddagen werden zeer goed bezocht.

Maandag 3 tot en met zondag 9 april: De derde Nationale Museumweek

In het Veenkoloniaal Museum organiseerden we op woensdag 5 april een knutselmiddag voor kinderen in het kader van de expositie van Els Amman.

Zaterdag 8 april: MO(O)I Veendam - internationale hapjes en drankjes aan de sluiskade

Maandagmiddag 17 april: Neutenschait'n, wie schiet dik en wie schiet dun?

Onder de bezielende leiding van Wim Dussel organiseren we elk jaar in de foyer van het cultuurcentrum Neutenschait'n. In de jaren zeventig begonnen we er al mee aan de Kerkstraat, dus een echte evergreen. Voor de

deelnemers zijn er altijd weer leuke prijsjes. Traditiegetrouw werd er Tweede Paasdag weer met veel plezier geriesterd, ofwel notengeschoten in de foyer van vanBeresteyn. Gesponsord door het Veenkoloniaal Museum probeerden in totaal zo'n 40 trouwe enthousiastelingen het hoogste aantal punten per ronde te behalen. Dat lukte Gerrie Daniels, Chris Sijp, Thea Kiewiet en Jelte. Jelte ging er tenslotte met de hoofdprijs van door. Met onze Hongaarse Klara had deze middag een internationaal karakter. Ook enkele andere nieuwelingen kregen snel de smaak van dit traditioneel spel te pakken. Met een hartelijk dankjewel voor Janny en Wim Dussel voor de organisatie en tot het volgende jaar gingen de deelnemers warm en blij de koude natte Paasmaandag weer in.

3 mei tot en met 10 mei: Letlandreis 2017

Van 3 mei tot en met 10 mei organiseerden we al weer voor de 10de keer op rij (!) een Letlandreis. Elk jaar gaan gemiddeld 27 reizigers mee. Een bezoek aan de stad Riga en Jurmala behoort tot de vaste programma onderdelen, maar voor de rest van het land verzorgen we elk jaar een ander programma. Dit jaar werd per trein voor het eerst de plaats Tukums bezocht en het landhuis te Durbe.

Per touringcar bezochten we de Letse stad Cesis en het Nationale park Gauja.

Zaterdag 13 mei: Nationaal Kaaibak-kampioenschap, locatie Camping Wel Wait te Nieuwe Pekela

Volgens Wim Dussel waren we in 2015 met de telling in de war en is het in 2017 al weer voor de 31e keer dat we het Nationaal Kaaibak-kampioenschap organiseerden.

Eerst op wisselende locaties, maar sinds een aantal jaren is de vaste locatie Camping Wel Wait te Nieuwe Pekela.

Beter en gezelliger hadden we het zaterdagmiddag niet kunnen treffen. Het Nationaal Kaaibakkampioenschap was weer een en al

een sportief gebeuren voor jong en oud.

Dit oeroude spel bleek ook veel aantrekkingskracht voor de jeugd te hebben, want meer dan de helft van de deelnemers was jonger dan 20 jaar. Dit jaarlijkse kampioenschap mogen we vanaf gerust mondiaal noemen, want we troffen Iraakse en Britse deelnemers.

Vol spanning en tot de laatste seconde geconcentreerd streden de 40 deelnemers om het kampioenschap.

Kampioen tenslotte werd Arnoud Veldkamp uit Nieuwe Pekela. De tweede prijs was voor Briyan Forsyth uit Engeland. Derde werd Klaas Siepel uit Nieuwe Pekela.

Vrijdagavond 29 september en zaterdagavond 30 september: Theatervoorstelling 'Veenkracht, dansen op het veen'

De muzikale voorstelling, met als subtitel 'dansen op het veen' is geschreven door Marion en Wim Maters uit Buinen. 8 juli was er al een korte voorschouw in het Keramisch Museum in Nieuw Buinen, waar op 23 september ook de première zal zijn. Op vrijdagavond 29 en zaterdagavond 30 september is de voorstelling in het Veenkoloniaal Museum te zien. Marion en Wim Maters putten hun inspiratie uit het onzichtbare verleden, maar ook aan de rijkdom

in variatie van huizen en boerderijen.

Deze historische rijkdom vertelt iets over de industriële- en maritieme geschiedenis van de Veenkoloniën. Een goed voorbeeld daarvan is Nieuw Buinen, dat in de negentiende eeuw voor heel Nederland hét bloeiende centrum van de glasindustrie is. Het veengebied bruist dan van de activiteiten. Scheepswerven, aardappelzetmeel- en strokartonfabrieken, textielspinnerijen, ketelfabrieken, kortom teveel om op te noemen. Ook nu zijn er nog diverse innovatieve ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het gebied van de landbouw en industrie. Wijst de geschiedenis van het veen ons de weg naar een mooie toekomst?

Oktober Kindermaand

Kom griezelen in het Veenkoloniaal Museum te Veendam. Dat was het motto in 2017. Tijdens de hele maand oktober hadden kinderen tot en met 12 jaar – onder begeleiding van vader, moeder, volwassen broer of zus, oom of tante, opa of oma gratis toegang in het

Veenkoloniaal Museum! Samen konden ze op zoek naar de griezels in het museum. Verder organiseerden we op de zondagmiddagen 15 en 22 oktober en de woensdagmiddagen 18 en 25 oktober speciale griezelknutselmiddagen.

Archeologische Avonden

In oktober organiseerden we wederom drie archeologische avonden. Ditmaal op 4, 11 en 18 oktober. De archeologische avonden mogen zich verheugen op warme belangstelling van het publiek. Gemiddeld bezoeken zo'n 60 personen een archeologische avond.

Woensdagavond 4 oktober, De Gouden Middeleeuwen: Nederland van ca. 400 tot 700 na Chr., lezing door Annemarieke Willemsen

Van de periode na het vertrek van de Romeinen uit Nederland hebben veel mensen geen beeld, of een negatief beeld van volksverhuizingen en barbaren in 'donkere Middeleeuwen'. Op de lagere school leerde je bijna niets over deze periode.

Archeologisch is deze Merovingische periode juist zeer rijk, met grote grafvelden vol vaatwerk, sieraden en wapens, daarnaast ritueel begraven goud- en muntschatten, en ten slotte nederzettingen met huizen, erven en waterwerken. Het huidige Nederland maakte in deze periode deel uit van een wereldwijd handelsnetwerk, waardoor luxe breed toegankelijk was. Bovendien blijken de mensen in deze eeuwen relatief gezond te zijn: deze 'donkere tijden' waren in werkelijkheid dus gouden tijden.

Annemarieke Willemsen is conservator Middeleeuwen van het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden. Daar maakte ze in 2014 de grote tentoonstelling 'Gouden Middeleeuwen'. Annemarieke Willemsen (1969) studeerde Kunstgeschiedenis & Archeologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen, waar ze in 1998 promo-

veerde op een studie naar laatmiddeleeuws kinderspeelgoed. Sinds 1999 is Willemsen aan het Rijksmuseum van Oudheden verbonden als conservator van de afdeling Nederland Middeleeuwen.

Woensdagavond 11 oktober, Archeologische textielfondsten uit Nederland, lezing door Chrystel Brandenburgh

Je kan je bijna geen andere archeologische vondst voorstellen die dichter op de huid van de mensen uit het verleden zit dan textiel. Dit materiaal is op velerlei manieren gebruikt: als kleding, huishoudelijk textiel, verpakkingsmateriaal, zeilen voor schepen etc. Vanzelfsprekend zijn we nieuwsgierig naar hoe dit materiaal in het verleden gebruikt is, maar er zijn nog veel meer verhalen te vertellen over deze bijzondere en kwetsbare vondsten. Zo is textiel het resultaat van een arbeidsintensief productieproces en kunnen we er allerlei informatie uit halen over arbeidsorganisatie, handel en (internationaal) transport. Ook de rol van kleding als drager van identiteit mag niet onderbelicht blijven. Kleding was – net als nu – een manier voor mensen om te laten zien wie ze waren, bij welke groep ze hoorden en/of welke status ze hadden.

Textiel is een kwetsbaar materiaal, dat veel

te lijden heeft onder een verblijf in de bodem. Verrassend genoeg zijn er desondanks meer archeologische textielfondsten aan het licht gekomen dan je zou verwachten. In deze lezing gaat de spreker in op de vele vondsten die bekend zijn en welke verhalen deze resten ons vertellen over het leven van alledag van de prehistorie tot de nieuwe tijd.

Chrystel Brandenburgh (1975) is archeoloog en textielspecialist bij Erfgoed Leiden en Omstreken. Zij promoveerde in 2016 aan de Universiteit Leiden op een onderzoek naar vroegmiddeleeuwse textielresten uit Nederland. Haar dagelijks werk bestaat uit het adviseren over archeologisch onderzoek in de regio rond-

om Leiden. Daarnaast doet zij op regelmatige basis onderzoek naar actuele archeologische textielfondsten uit het hele land.

Woensdagavond 18 oktober Middeleeuws Fries recht, met een accent op de Ommelanden, lezing door Han Nijdam

Voor de Vrije Friezen draaide in de Middeleeuwen alles om eer. In hun autonome gebiedjes langs de Nederlandse en Duitse Noordzeekust werd menige vete uitgevochten omdat men zich in zijn eer voelde aangetast. Wat werd gerekend tot schending van de eer is vastgelegd in zogenaamde Oudfriesche boeteregisters: letselschadelijsten met opsommingen van verwondingen, beledigingen en andere gewelddaden met bijbehorende schadevergoedingen. Vetes konden worden voorkomen of beslecht door voor het gerecht compensatie te claimen op basis van deze rechtsteksten. Het middeleeuwse Friese recht gold ook voor de Ommelanden en Ost-Friesland. Han Nijdam gaat op deze avond vooral in op Ommelander voorbeelden.

Han Nijdam (Amsterdam, 1969) studeerde Middeleeuwse Geschiedenis, Antropologie en Oudgermaans aan de Universiteit van Amsterdam. In 2008 is hij aan de Universiteit Leiden

cum laude gepromoveerd op het proefschrift 'Lichaam, eer en recht in middeleeuws Friesland. Een studie naar de Oudfriesche boeteregisters'. Sinds 2003 is hij aan de Fryske Akademy aangesteld als onderzoeker en coördinator Oudfries. In het kader daarvan is hij medeverantwoordelijk geweest voor de Taaldatabank van het Fries. De wetenschappelijke interesse van Han Nijdam gaat vooral uit naar het Oudfriesche recht, met een nadruk op grotere thema's, zoals belichaamde eer, wraak, vete, de betekenis van geld en de waarde van een mensenleven.

Woensdagavond 1 november Schipperen op een schip van Grol en Woldhuis, lezing door Henk Werk

Tot aan het midden van de 20ste eeuw speelde vervoer over water in de Groninger en Drentse Veenkoloniën een grote rol. Henk Werk gaat in op het schippersleven van zijn familie, die met hun bij Grol gebouwde scheepje door heel Friesland en Groningen voeren met hun kermisattracties. Door de opkomst van de vrachtauto kwam aan deze traditie een einde, maar de verhalen bleven wel. Henk Werk (1946) ging op zoek naar zijn varende roots en kermisverleden.

Zondagmiddag 5 november 18de editie van de regionaal-historische boekenmarkt

Voor de 18de keer organiseerden we een regionaal-historische boekenmarkt. Voor de bezoekers een kans om antiquarisch juist dat boek te pakken te krijgen waar men al jaren naar op zoek is. De markt wordt gehouden in de grote zaal en rond de trapopgang van het museum en trok dit jaar boven verwachting veel bezoekers terwijl de belangstelling de laatste jaren tanende was.

De Oostzeedagen

Traditioneel organiseert het Veenkoloniaal Museum van begin november tot begin december de Oostzeedagen. De Oostzeedagen komen niet zomaar uit de lucht vallen. Bijna niemand weet dat in de 19de eeuw

honderden zeeschepen en zeelieden koers naar de Oostzee zetten. In de Groninger Veenkoloniën woonden meer zeekapiteins dan in Amsterdam en Rotterdam tezamen. Nog veel documenten, logboeken, souvenirs en foto's herinneren aan deze Oostzeevaart. In de 19de eeuw had bijna elke veenkoloniale familie wel connecties met de landen rond de Oostzee, maar kennen we anno 2017 deze Oost-Europese landen nog wel? Geschiedenis, film en muziek uit de landen rond de Oostzee, met de nadruk op de Baltische landen en Polen staan dan centraal. Evenals bij de archeologische avonden mogen de lezingen en activiteiten in het kader van de Oostzeedagen zich verheugen in een warme

belangstelling. Voor ons reden om met de thema-lezingen door te gaan.

Woensdagavond 8 november, Geschiedenis van Letland en de relaties van Noord-Nederland met de Baltische landen, lezing door Hendrik Andries Hachmer

De schenking van het omvangrijke archief van houtzagerij Koerts uit Oude Pekela was in 2006 aanleiding voor het Veenkoloniaal Museum om contacten te leggen met Letland. Wat begon met het project 'Met de groeten uit Riga', is uitgegroeid tot schooluitwisselingen, bezoeken van ambassadeurs en niet te vergeten onze Oostzeedagen. In het archief van Koerts zaten mooie voorbeelden van bevrachtingsbrieven en verzekeringscontracten

uit Letland. Ook het archief van K. & J. Wilkens leverde mooi materiaal op. Van houtzagerij Meihuizen was dankzij een mooie publicatie al bekend dat ze vele relaties onderhield met landen rond de Oostzee. Tot 1954 was er zelfs een kantoor van Meihuizen te vinden in Helsinki. Hachmer gaat op deze avond niet alleen in op deze handelsrelaties, maar ook op de rol van de Hanze vanuit Groningen, coastervaart vanuit Delfzijl in relatie met de geschiedenis van Letland en de Baltische landen in het algemeen.

Woensdagavond 15 november, De Litouwse stad Kaunas, lezing door John de Jonge

Kaunas in Litouwen is een stad met een bewogen geschiedenis. Met ongeveer 300.000 inwoners is het nu de tweede stad van Litouwen. Tijdens het interbellum was het zelfs, weliswaar min of meer noodgedwongen, de hoofdstad van Litouwen, omdat de huidige hoofdstad Vilnius in 1920 bij Polen kwam. In de 14de eeuw stond op de plaats van Kaunas al een burcht ter verdediging tegen de Duitse Orde. De aan de Memel gelegen stad sloot zich tevens aan bij de Hanze en kende een relatief lange bloeiperiode, maar door de Noordse Oorlogen lag de stad van 1655 tot 1720 regelmatig in de frontlinies en werd de

stad tot overmaat van ramp ook nog getroffen door de pest. De stad kende ook een grote Joodse gemeenschap, die regelmatig getroffen werd door pogroms, met de naziterreur als dieptepunt. Na de oorlog werd de oude binnenstad hersteld en ontwikkelde Kaunas zich tot textielstad.

De in Vlagtwedde woonachtige John de Jonge stond in 1991 aan de wieg van de Nederlands Baltische Vereniging en is de laatste jaren actief als reisleader door de Baltische landen en kenner van de geschiedenis en de politieke ontwikkelingen in de Baltische Landen.

Woensdagavond 22 november, Wolfskinderen, lezing en fotodocumentatie door Claudia Heinermann

Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog vluchtten honderdduizenden Duitsers uit Oost-Pruisen en Königsberg voor het oprukkende Rode Leger. Tijdens deze vlucht raakten geregeld kinderen zoek of ze waren er getuige van hoe hun eigen familie vermoord werd. Anderen zagen hoe hun broers en zussen verhongerden, hoe grootouders door verzwakking stierven of hoe hun moeder aan de gevolgen van een epidemie stierf. Aan hun eigen lot overgelaten, probeerden

deze kinderen in de Baltische bossen te overleven. Ze vochten een strijd op leven en dood tegen kou, honger en de willekeur van de Sovjets. Sommigen vonden een schuilplaats bij Litouwse boeren, die hun met gevaar voor eigen leven onderdak en eten gaven.

Als tegenprestatie moesten ze vaak op het land of op de boerderij werken. De meesten van hen hebben nooit een schoolopleiding kunnen volgen en zijn tot op de dag van vandaag analfabeet. Doorgaans kregen de kinderen een nieuwe identiteit en Litouwse namen om hun Duitse achtergrond te verbergen, waardoor zij voor de zoekdiensten van het Rode Kruis onvindbaar waren. Zo verbleven ze decennialang achter het IJzeren Gordijn. Hun lot is tot op heden bij het grote publiek onbekend gebleven.

De in 1967 in het Duitse Iserlohn geboren documentair-fotografe Claudia Heinermann (Duitsland, 1967) zocht tussen 2011 en 2015 de laatste hoogbejaarde wolfskinderen op om hun levensverhalen in het boek en de tentoonstelling 'Wolfskinder A Post-War Story' vast te leggen.

Zondagmiddag 26 november, Folkmuziek, Bert Ridderbos & Linde Nijland traden op met Letse koklespeler en zangeres Dina Liepa en Arnold Veeman

Bert Ridderbos en Linde Nijland zijn al jaren in de regio een begrip. Ditmaal treden ze op met de Letse koklespeler Dina Liepa. Elk met een eigen programma, maar ook een paar

gezamenlijke folk nummers. De kokle is een op de citer gelijkend snaarinstrument dat in de Baltische landen en Finland in verschillende variaties erg populair is. Omdat Linde op de dag van het optreden een keelontsteking had, bood Arnold Veeman spontaan aan om mee op te treden. Het werd een gezellige mix van internationale muziek voor een bomvolle zaal!

Maandagavond 27 november Film the Other Side of Hope, Filmavond in Filmhuis van Beresteyn i.h.k. van de Oostzeedagen

Khaled, een jonge Syrische vluchteling, belandt in Helsinki. Met hoop op een betere toekomst, probeert hij hier politiek asiel te krijgen. Vijftiger Wikström zet een punt achter zijn leven als vertegenwoordiger en zet tevens zijn alcoholische vrouw aan de kant. Dankzij een winnende partij poker vergaart hij een klein fortuin waarmee hij een slechtlopend restaurant ergens in een achterafstraatje in Helsinki koopt. Hij besluit Khaled in te huren om voor hem werken.

Voor The Other Side of Hope mocht regisseur Kaurismäki de Zilveren Beer voor Beste Regie in ontvangst nemen op het Internationale Film Festival van Berlijn.

Woensdagavond 29 november Immanuel Kant, Wereldburger in Koningsbergen: Kant over vrede, lezing door Pauline Kleingeld

In Koningsbergen (het huidige Kaliningrad) aan de Oostzee ontwikkelde de Verlichtingsfilosoof Immanuel Kant (1724-1804) een even beroemd als ambitieus voorstel ter bevordering van de wereldvrede. Hoe dacht Kant over Volkenbond en wereldburgerschap, en wat is de hedendaagse relevantie van zijn ideeën? Mogen we nog op de eeuwige vrede hopen of is vrede een illusie? Allemaal zeer actuele onderwerpen die al in de 18de eeuw werden besproken.

Pauline Kleingeld is sinds 2011 hoogleraar ethiek aan de Rijksuniversiteit Groningen. Zij was van 1993 tot 2005 verbonden aan de Washington University in St. Louis (V.S.) en aansluitend tot 2010 als hoogleraar aan de Universiteit Leiden. Zij doet onderzoek op het gebied van de ethiek en de politieke filosofie.

Zaterdag 17 december, WinterSalon 2017 van Kunstkring De Ploeg

Tijdens de WinterSalon van de Groninger kunstkring De Ploeg wordt jaarlijks de Ploegprent uitgereikt aan de donateurs, de Vrienden van de Ploeg. De Ploegprent is

ACTIVITEITEN

een exclusief cadeau aan de Vrienden van de Ploeg, als dank voor hun steun. Dit jaar was het Veenkoloniaal Museum de gastheer. De jaarlijkse uitgave van de Ploegprent is een oude traditie die terugvoert naar de beginjaren van de kunstkring. Ook de pioniers van de vereniging dankten hun donateurs door een kunstwerk in oplage uit te reiken. Dit jaar is de Ploegprent gemaakt door Marjan Cornelius. Van de overige leden van de kunstkring wordt zeer recent werk getoond. De Ploegers zijn hierbij aanwezig. Richard ter Borg, kunsthandaelaar uit Groningen en Ploegkenner, verzorgde een lezing.

Dinsdag 12 december tot en met zaterdag 16 december, Gdanskreis 2017

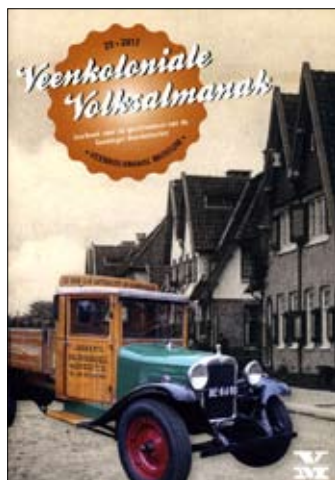
Voor de tweede keer op rij organiseerden we een Gdanskreis. Gdansk (Danzig) was één van de belangrijkste aanloophavens voor schepen uit de Veenkoloniën. De stad doet met zijn smalle huizen en klokgevels erg Nederlands aan. Zo is de Groene Poort (Brama Zieona) gebouwd uit Nederlandse bakstenen. Die stenen werden gebruikt om de lege schepen die in Gdansk tarwe kwamen halen, te verzwaren. Onder meer de Neptunusfontein en de Gouden Poort zijn ontworpen door de Vlaamse architect Abraham van den Blocke en op de Lange Markt (Długi Targ) bevinden zich verschillende gebouwen waaraan Nederlandse architectonische invloeden zijn af te zien. Bezocht werd o.a. het Nationale Museum en Solidarnos.

Feiten en cijfers

37 interne activiteiten: 3729 bezoekers
8 externe lezingen: 296 toehoorders

In 2017 verscheen de 29ste editie van de **Veenkoloniale Volksalmanak** in een oplage van 850 stuks.

In januari en juli verscheen het magazine **Omzien naar het Veenkoloniaal Museum** in een oplage van 800 exemplaren per keer.

Daarnaast verscheen in de zomer het **Rederbulletin** voor de 'reders' van ons museumschip Familietrouw. Naar aanleiding van de ondersteuning van de Stichting Specsavers Steunt, is er ook uit hand-out versie van het Rederbulletin gemaakt die aan bezoekers van Specsavers te Winschoten is uitgedeeld.

In november 2017 verscheen het boek **De duivel en zijn moer**. Het boek vertelt over het veen. Over het Bourtangermoer, het uitgestrekte veengebied in het noordoosten van ons land. Ooit warmden generaties Nederlanders en Duitsers zich aan de miljoenen turven die hier gestoken zijn. Maar 'De duivel en zijn moer' is geen verhaal over economie en energie, maar over de geheimzinnige krachten die dit zompige land verborgen hield.

Werkgroep Familietrouw / Project Spinbarg

Het jaar 2017 stond voor de werkgroep Familietrouw vooral in het teken van het project Spinbarg. De naam Spinbarg is gebaseerd op een Westerwolds Volksverhaal. In een ver verleden lag in Westerwolde bij Jipsinghuizen een heuvel: de Spinbarg (ofwel Spinberg). Mensen uit de streek noemden de heuvel zo, omdat het 'Spinwief' hier woonde: een eigenaardige vrouw, die elke avond, zodra het begon te schemeren, haar spinnenwiel mee naar buiten nam. Avond aan avond spon ze lange draden, waarmee ze jonge mannen probeerde te vangen.

Net als de spinvrouw in Jipsinghuizen vingen we in een betoverend web vol verhalen, beelden en muziek bezoekers die aan boord van ons museumschip kwamen. In het ruim van de in 1894 gebouwde Familietrouw kwamen de oude volksverhalen tot leven door ze op een eigentijdse manier te verbeelden en te vertellen over historische achtergronden hiervan. Van augustus tot eind oktober voer ons museumschip van locatie naar locatie, en spannend was het. We moesten natuurlijk elke keer op tijd op de volgende locatie zijn.

Zou de oude dame dit aankunnen? Houdt de oude Deutz motor het vol? En bovenal werd de bemanning vanwege het aanhoudende

slechte weer behoorlijk op de proef gesteld. Het weer zat bepaald niet mee. Regen, regen en nog eens regen. Met een oktoberstorm werd over het Leekstermeer gevaren, want we moesten op tijd in Warffum zijn. Maar we hebben het gehaald en het meeste plezier beleefden we aan de bezoekers die allen smulden van de verhalen. Van augustus tot en met oktober 2017 hebben we onze verhalen op tien locaties in de provincie Groningen laten zien aan boord van het historisch vrachtschip

Familietrouw van het Veenkoloniaal Museum. Het verhalenproject Spinbarg was een initiatief van Productiehuis Spinbarg en Erfgoedpartners in samenwerking met onder andere het Veenkoloniaal Museum Veendam en De Verhalen van Groningen.

Werkgroep Textiel

In 2017 is de werkgroep voornamelijk bezig geweest met de selectie van een aantal textielcategorieën, zoals ondergoed, handschoenen, mutsen, schorten etc. om zodoende ruimte te creëren in het depot. Daarnaast kwamen er ook nieuwe schenkingen binnen waar we overigens zeer kritisch naar kijken. Niet alles is meer welkom. Maar toch wisten we weer enkele zeer bijzondere stukken textiel te verwerven zoals een vlag en herdenkingsdoek uit 1898 t.g.v. de kroning van Wilhelmina, een monsterzakje voor aardappelmeel van W.A. Scholten Foxhol, een originele Schuttersveld manchester broek, een reclamezakdoekje met kalender uit 1952 van Ford Automobielfabriek in Amsterdam en een geborduurd klein etuitje, gemaakt door de dochter van kapitein D.W. Kleininga (overleden in Rio de Janeiro in 1873). Het beschrijven van voorwerpen was natuurlijk een vast onderdeel van onze wekelijkse bezigheden.

In het kader van de tentoonstelling 'Vakantie, Er op uit 1900-1980' waren we in de gelegenheid vakantie- en sportkleding uit ons depot te laten zien. We mochten dit jaar ook een nieuw werkgroeplid verwelkomen. Jammer genoeg moest Cristina eind 2017 door persoonlijke omstandigheden de groep weer verlaten.

Wergroep Chevy rijdt weer

On the road again! De Chevrolet Capitol 1928 van het Veenkoloniaal Museum. Ooit door John Jonker aan het museum geschonken, om een plek te krijgen in de foyer van het toen nog te bouwen Cultuurcentrum van Beresteyn. Daar kwam het niet van, de Chevrolet kreeg een plekje in de oude brandweerkazerne in Wildervank, raakte in een Doornroosjeslaap om daar begin 2016 weer uit te ontwaken. Er volgde een grondige, vooral technische renovatie die nog tot ver in het jaar 2017 doorliep. De eerste presentatie aan het publiek was tijdens de traditionele voorjaars-rally Veendam-Leer-Veendam. Nog altijd geassisteerd door een volgwagen voor het geval ze mocht haperen, werd de Chevrolet door haar beheerder vanuit de stalling in Nieuwediep tot vóór de oude entree van het museum gereden. De rit voerde onder andere door de

Kerkstraat, die vol stond met geparkeerde deelnemers aan de rally. Maar bij het voorbijrijden van de Chevrolet, waren 'alle ogen gericht op Kwatta'. De oude dame stal de show en de harten van het publiek. Waarmee de toon voor dit mobiele stukje cultureel erfgoed als promotie-object voor het museum was gezet. Ook bij volgende evenementen als de Snikkeweek in Musselkanaal, de Schutsemarkt in Nieuwe Pekela, de OPA markt in Oude Pekela, de Pruiverij in Veendam, de Dag van de Groninger Geschiedenis in Groningen, de intocht van Sinterklaas in Nieuwe Pekela en de Oldtimerbeurs in Eelde, trok de Chevrolet alle aandacht. Bijzonder waren ook twee individuele ritjes: eerst met een oud-werknemer van Jonker Transport, op initiatief van zijn kleinzoon. In het diepste geheim was het uitje voorbereid en tot zijn grote verrassing stond daar plotseling de Chevrolet voor de deur. We hebben een rondje Veendam gedaan en de 'bijrijder' was diep ontroerd. Ontroerd was ook John Jonker die we beloofd hadden dat -wanneer de Chevrolet weer helemaal rijklaar was- we hem de wagen zouden laten zien. Als ervaren rijder van oldtimers bleef het natuurlijk niet bij dat 'laten zien': John nam als vanzelfsprekend plaats achter het stuur en reed vervolgens

langs de nieuwe bedrijfshallen van voorheen Jonker Transport en de oude spoorloods, waar de naam 'Jonker' nog altijd op prijkt. Aanvankelijk had de Chevrolet nog alle ritten de hulp nodig van de volgwagen om weer thuis te komen, maar sinds de brandstoftank aan de binnenzijde van een coating is voorzien, rijdt ze 'op eigen benen'. Nog altijd gaat er voor de zekerheid een auto mee: de Chevrolet is negentig jaar oud en daardoor per definitie kwetsbaar. Het is een museumstuk. Maar het vertrouwen is nu wel zó groot, dat we haar voor het jaar 2018 hebben aangemeld voor deelname aan tourritten in de regio. Ze mag dan hoogbejaard zijn, ze moet wel rollen. Rust roest.

Feiten en cijfers

Digitaal beschreven objecten:

Kapiteinshuis Nieuwe Pekela:

2.821 objecten

Veenkoloniaal Museum:

22.988 objecten

Totaal: 25.809 objecten

De collectie groeide in 2017 met:

21 boeken

61 documenten

117 foto's

173 voorwerpen

15 voorwerpen 'textiel'

Top-5 aanwinsten 2017

Ook dit jaar heeft het Veenkoloniaal Museum zijn collectie weer uit kunnen breiden met interessante objecten. Een top-5 van bijzondere aanwinsten uit 2017:

Bronzen penning D.W.M.

Achthoekige bronzen ere- of legpenning met op de voorzijde de vijf fabrieken van D.W.M. N.V., een coöperatieve aardappelmeel-, siroop- en glucosefabriek die in 1871 werd opgericht door de drie Veendamse firmanten Duintjer, Wilkens en Meihuizen. Te zien zijn met de klok mee gekeken: bovenaan Gorinchem, rechts Westerdiep te Veendam, onder Oosterdiep te Veendam, links Dronrijp en in het midden het hoofdkantoor te Veendam. Aan de onderkant in cartouche de inscriptie: Duintjer, Wilkens, Meihuizen & Co Veendam. De penning is geslagen door C.J. Begeer te Utrecht tussen 1910 en 1920.

Bart Peizel (1887-1974)
Portret van Thérèse Ansingh, 1922,
olieverf op doek

Thérèse Ansingh was de vrouw van de schilder Bart Peizel. Peizel is geboren en opgegroeid in Veendam. In 1910 verhuist hij naar Amsterdam, waar hij zich ontwikkelt tot een bekend portretschilder. Hij is de zoon van de onderwijzer en journalist Kornelis Peizel. In 1917 trouwt Peizel met Thérèse Ansingh (1883-1968), de zus van Lizzy Ansingh, een van de zogenaamde Amsterdamse Joffers; een groep welgestelde kunstenaressen die aan het eind van de negentiende eeuw de Rijksacademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam bezocht. Ook Thérèse Ansingh schilderde, hoewel ze pas begon toen ze bijna vijftig was. Ze werkte onder het pseudoniem 'Sorella' (zuster) en werd door kunstcriticus Kasper Niehaus in 1934 'de achtste Joffer' genoemd. Dit schilderij was jaren onderdeel van de Collectie Heineken. Het is in 2017 met steun van de 'Vrienden van het Veenkoloniaal Museum' aangekocht en een prachtige aanvulling op de werken van Peizel in de collectie van het Veenkoloniaal Museum.

Johannes Georgius Deelman (1871-1944)
Houtstek Koerts te Oude Pekela, 1906,
olieverf op doek

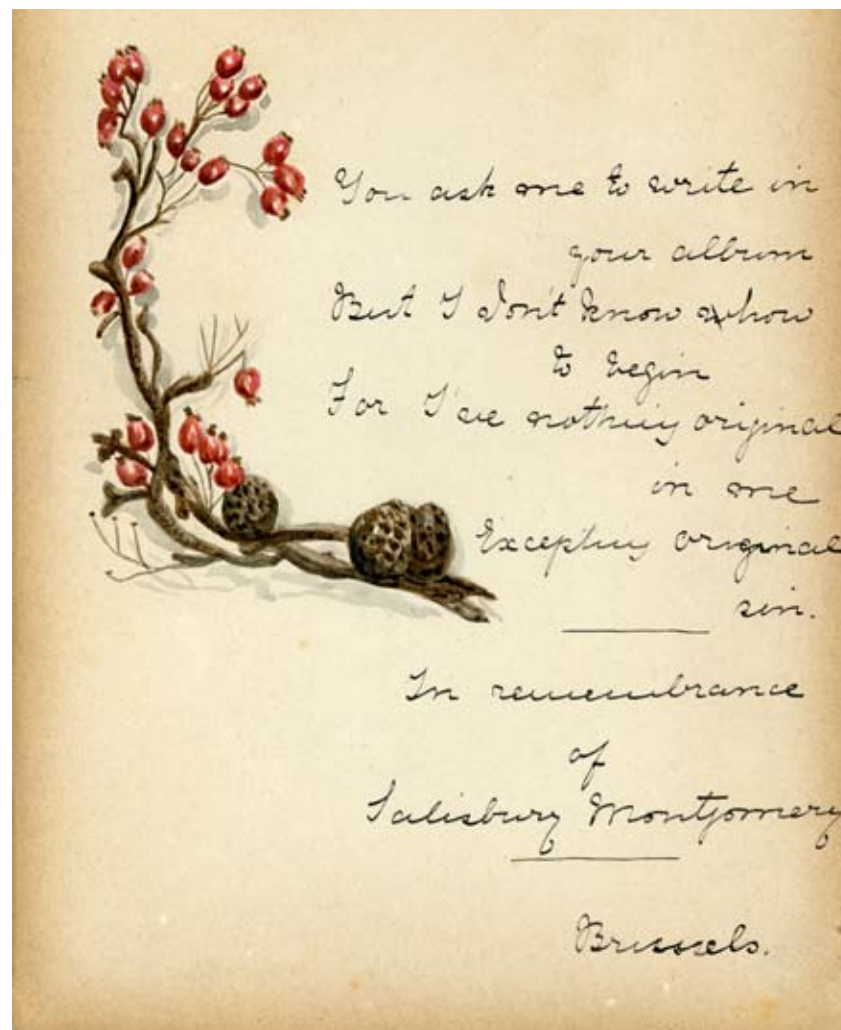
Johannes Georgius Deelman (Groningen, 22 augustus 1871 - Oude Pekela, 30 juni 1944) is een Pekelder amateur-kunstschilder. Hij is de zoon van de borstelmaker Gerhardus Johannes Deelman en Johanna Schröder en getrouwd met Margaretha Henderika Dubben, dochter van de schipper, winkelier en logementhouder Geert Harms Dubben en Afina Jonker uit Oude Pekela. Van Deelman zijn portretten, stillevens en landschappen, waaronder enkele Pekelder landschappen, bekend. Het atelier van Deelman is na zijn overlijden verkocht aan de familie Kral, die hier een fotostudio begon. Deelman schildert dit aanzicht op Houtstek Koerts in 1906 aan de hand van een foto uit de periode 1894-1900, die zich in de collectie van het Kapiteinshuis te Pekela bevindt. De houtzagerij van Koerts wordt in 1854 opgericht door zeekapitein en houthandelaar Jurjen Koerts. Het bedrijf gaat van vader op zoon, en telkens is er wel een Jurjen Koerts die aan het roer van de firma staat. In 2005 gaat het bedrijf failliet.

Op de voorgrond zien we een paard en wagen rijdend over de ophaalbrug over het balkengat, met op de achtergrond de molen en loodsen met rokende schoorsteen. Het woonhuis op de achtergrond zal in 1904 plaatsmaken voor de kapitale witte villa die er nu nog staat. Let eens goed op de verschillen; de missende personeelsleden van de zagerij en de kinderen bij het hek.

Liber Amicorum van Margot Willemina Boekhoudt

Naar aanleiding van de expositie 'De wonderbaarlijke Surinaamse belevenissen van de Winschoter predikant Boekhoudt' kregen we correspondentie, aanstellingsbrieven voor Paramaribo en de boeken die Willem Boekhoudt heeft gepubliceerd geschonken. Bij de schenking zat ook een Liber Amicorum van zijn op 22 augustus 1868 geboren dochter Margot Willemina Boekhoudt. Op 18-jarige leeftijd verhuist ze naar Brussel waar ze een internationale school bezoekt. We komen in het Liber Amicorum prominente namen tegen. Een deel van de teksten is in het Frans en Duits geschreven. Hiernaast afgebeeld is de persoonlijke tekst van Salisbury Montgomery en Maggie Swantull. Eén van de bekendste Nederlandse nazaten van dominee Willem Boekhoudt is Gertrude Buringh Boekhoudt. Gertrude is de kleindochter van dominee Willem Boekhoudt, ze was de belangrijkste vertrouweling in het leven van Beatrix. De boeken en brieven van dominee Willem Boekhoudt en het Liber Amicorum van Margot Willemina Boekhoudt, die we in 2017 geschonken kregen, komen uit het bezit van Gertrude.

Metalen model Tezet vouwwagen, de voorloper van de caravan, met rubberen wielen

Met het bouwen van vouwwagens, waarvan de carrosseriedelen werden uitgevoerd in polyester, doet Tjeerd Zijlstra (initialen 'Te Zet') midden vorige eeuw ervaring op in het verwerken van dit voor die tijd revolutionaire materiaal. Tot dan wordt het hoofdzakelijk gebruikt voor de bouw van bootjes en kleinere zeiljachten. Tjeerd begint in 1936 in Appingedam een carrosserie- en schadeherstelbedrijf. In 1948 volgt een verhuizing naar Zuidbroek, waar hij ook vouwwagens gaat produceren. Tot 1972 zijn er ongeveer tweehonderd gemaakt. De vouwwagens kenmerken zich door hun uitstekende kwaliteit en wegligging en Tjeerd is er zelfs een paar keer mee naar de Caravan RAI geweest. Er zijn voor zover bekend maar twee echte exemplaren bewaard gebleven, beide eigendom van de zoon van Tjeerd, Wout Zijlstra. Het in beste bewaarde staat gebleven exemplaar is door Wout Zijlstra in oktober 2017 aan het Veenkoloniaal Museum geschonken. Dit nadat het van 18 juni tot 1 oktober 2017 in de expositie 'Vakantie, Er op uit 1900-1980' had gestaan.

Erfgoedtrajecten

Het museum participeert in twee erfgoedtrajecten, te weten Erfgoedschatten en de Kunst- en Erfgoedbus

Erfgoedschatten (70 leerlingen tegenover 185 in 2016)

Het Veenkoloniaal Museum doet mee aan twee projecten bij Erfgoedschatten, te weten 'Een schip vol verhalen, de Familietrouw', en 'Van aardappel tot snoep'. Het aantal leerlingen daalde ten opzichte van 2016. Deels valt dit te verklaren omdat ons museumschip Familietrouw werd ingezet voor het Spinbarg project.

Kunst- en Erfgoedbus (218 leerlingen, tegenover 112 in 2016)

In het najaar van 2016 ging de Kunst- en Erfgoedbus Groningen van start. Hoofddoel is om kinderen uit de provincie de kans te geven om naar de stad te gaan en dat omgekeerd de kinderen uit de stad de provincie bezoeken. In totaal bezochten in het kader van dit project vijf scholen uit de provincie het museum. Drie scholen waren afkomstig uit de stad Groningen.

Museumprojecten (990 leerlingen tegenover 1262 in 2016)

Het Veenkoloniaal Museum organiseerde zelf diverse educatieve projecten. Het voortgezet onderwijs leverde het leeuwendeel van de deelnemende leerlingen, o.a.: Winkler Prins, uitwisselingsleerlingen: 135 en project Water: 350. A. Jacobs, verken je omgeving: 58. Erg populair blijft ook het project SMS-taal op graven. Leerlingen bezoeken dan niet alleen het Veenkoloniaal Museum, maar ook de begraafplaats, om historische graven van zeelieden te bekijken en het graf van encyclopedist Anthony Winkler Prins te bezoeken. Op de begraafplaats wordt ook verteld over de grafsymboliek. Eveneens populair is de tijdlijn die door Veendam loopt. Omdat ons

museumschip Familietrouw ingezet werd bij het project Spinbarg was het schip alleen in november te bezoeken voor schoolgroepen. Twee scholen maakten hier nog gebruik van.

Feiten en cijfers

30 schoolgroepen, in totaal 990 leerlingen
 19 schoolgroepen met in totaal 702 leerlingen voor de Museumprojecten
 11 schoolgroepen met in totaal 288 leerlingen voor Erfgoedtrajecten en Kunst- en Erfgoedbus

Feiten en cijfers

opsplitsing basisonderwijs - voortgezet onderwijs - overig onderwijs

	2015	2016	2017
basisonderwijs	817	859	350
voortgezet onderwijs	351	836	580
overig onderwijs	69	242	60
totaal	1.237	1.937	990

overzicht bezoekersaantallen groepen

	2015	2016	2017
aantal groepen	163	162	147
aantal personen	3.650	5.172	3.182

overzicht bezoekersaantallen scholen

	2015	2016	2017
aantal groepen	33	52 *	30
aantal leerlingen	1.237	1.937	990

* waarvan 12 op de Familietrouw

WERK IN UITVOERING: LOPENDE PROJECTEN

Erfgoedpartners/Digitaal Museum & Adlib collectieregistratie

Zowel het Kapiteinshuis te Nieuwe Pekela als het Veenkoloniaal Museum werken ook mee aan het vervolgtraject Digitale Collectie Groningen.

Marketing Groningen/Verhalen van Groningen, verhaallijn Veenkoloniën

In 2017 zou Marketing Groningen/Verhalen van Groningen tien verhaallijnen uitwerken. Een van de verhaallijnen betreft de Veenkoloniën. We stonden sympathiek tegenover dit plan, mits het op historisch verantwoorde wijze wordt uitgevoerd. Helaas is het plan in de ijskast gezet en komt er een ander plan. Ons inziens zou het goed zijn als er een duidelijk en eenvormig beleid zou ontstaan binnen de steuninstellingen. Te vaak is er energie en tijd in plannen gestoken die achteraf niet doorgaan of vroegtijdig worden afgeblazen. Ook op het gebied van promotie van onze regio valt een inhaalslag te maken. Helaas zien we in brochures op het overzichtskaartje van Groningen in de Veenkoloniën slechts een hek en een schaap en bij Westerwolde een wandelschoen, terwijl de rest van Groningen vol staat met borgen, zeilschepen, zeilmeren (Blauwe Stad) en de Martinatoren. Ons in-

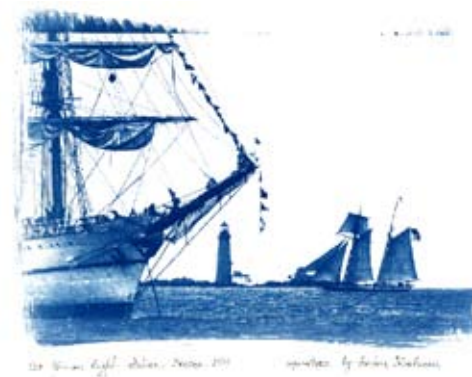
ziens verdienen de regio's Westerwolde en de Groninger Veenkoloniën beter. Gelukkig gaat het tekstueel beter, maar toch moeten we nog te vaak bij promotie van onze regio het woord armoede en bittere armoede lezen. Het Veenkoloniaal Museum, museumspoorlijn STAR, het Doe Museum en vele andere activiteiten tonen aan dat onze regio op het gebied van provinciale marketing beter verdient!

Koers Oostzee

Koers Oostzee bestaan uit drie projecten, te weten: een zeiltocht en handelsmissie in het voetspoor van de 19e eeuwse veenkoloniale zeevaart, een fotoexpositie van de Letse fotograaf Andris Kozlovskis en een reizende expositie met aandacht voor de oude handelsbetrekkingen tijdens het Interbellum.

In samenwerking met Rob Heilijgers, het Noordelijk Scheepvaartmuseum en het Kapiteinshuis te Pekela en de Nederlandse ambassades in Riga en Tallinn is het projectplan Koers Oostzee verder uitgewerkt. In 2017 zijn we er in geslaagd om 80 % van het benodigde budget binnen te krijgen. Ook werd een LEADER aanvraag gehonoreerd zodat het project, dat uit drie elementen bestaat, zijn doorgang kan vinden als alledrie

elementen zijn ingevuld. De voorbereidingen voor de reizende expositie en de foto expositie van Andris Koslovskis zijn rond.

Van belang is nog dat in 2018 ook voldoende deelnemers aan de handelsmissie worden gewonnen. De ambassades adviseerden ons om i.p.v. voor 2018 voor 2019 te gaan, omdat het activiteitenprogramma in zowel Letland als Estland in 2018 overvol is. Wel zal de kick off in 2018 plaats vinden. Tijdens de tocht willen we zowel bedrijfsleven als cultuur met elkaar verbinden. De Tromp zal na vertrek vanuit de stad Groningen, Gdansk, Riga en Tallinn aanlopen. In de havensteden Riga en Tallinn organiseren we 'meet and greet' aan boord van dit unieke schip. We weten ons bij dit plan ondersteund door

de Estse en Letse ambassades te Den Haag en de Nederlandse ambassades te Tallinn en Riga. Doel is de culturele en zakelijke bewustwording van oude handelscontacten. Contacten die er in het verleden waren tussen genoemde steden en Groningen, met de Hanze en 19de-eeuwse Veenkoloniale zeevaart als leidraad.

Samenwerking met musea

Museumvereniging

De directeur van het Veenkoloniaal Museum is lid van het bestuur van de historische sectie van de landelijke Museumvereniging. In deze setting neemt hij het op voor de kleine musea, die gezien de harde werkelijkheid vaak met een klein budget moeten opboksen tegen de grotere musea. Het verwachtingspatroon bij het publiek is daarom hoog. De kracht van kleine musea in Nederland is betrokkenheid, doorzettingsvermogen en het geworteld zijn in de regio. Helaas resulteert dit vaak niet in waardering bij de collegae. Sterker nog, via het profileren van een top 50 musea dreigt er zelfs een tweespalt in museumland te ontstaan. Eén van onze doelstellingen is om de krachten van kleine musea te bundelen en gezamenlijk op te trekken voor een betere

erkenning. Het certificaat Geregistreerd Museum en ANBI stichting is er niet voor niets. Ook kleine regionale musea zijn hoeders van ons Nationale Erfgoed.

Raad voor de Cultuur

Op uitnodiging van de Raad voor de Cultuur heeft de directeur van het Veenkoloniaal Museum deelgenomen aan een zitting van de Raad voor de Cultuur in Den Haag. Het thema was collectie mobiliteit binnen de museumwereld. Doelstelling is om de verschillen in bruikleenaanvragen en voorwaarden voor bruiklenen uniform te maken en het bruikleenverkeer te vereenvoudigen.

Kapiteinshuis Pekela te Nieuwe Pekela

Sinds 1994 bestaat er tussen het Kapiteinshuis Pekela te Nieuwe Pekela en het Veenkoloniaal Museum een samenwerkingsverband dat door de gemeente Pekela financieel wordt ondersteund. Het Veenkoloniaal Museum helpt het museum bij het inrichten van wisseltentoonstellingen en zorgt voor de beschrijving en digitalisering van de collectie. Ook de foto-collectie van het Kapiteinshuis wordt door vrijwilligers van het museum gedigitaliseerd. In 2017 werd door onze conservator de expositie Aardewerk uit Albion, Engels serviesgoed

en andere souvenirs ingericht.

De expositie ontstond naar aanleiding van de uitgave van het boek *Daniel Jacob Boerma's reis naar Engeland in 1848*. Het Kapiteinshuis Pekela toont in de wandvitruines Engels keramiek dat als scheepvaartsouvenir is meegenomen naar de Veenkoloniën. Engeland is in de negentiende eeuw een populaire bestemming voor schepen uit deze regio. Sommige schippers varen er bijna uitsluitend op en nemen vele ladingen cokes en steenkool mee terug.

Eenmaal in de Engelse haven aangekomen, kopen de zeelieden graag een souvenir. Meestal is dit iets van aardewerk, omdat Engeland daar bekend om staat. Zo zijn er hier veel Engelse beeldjes, borden en zelfs volledige serviezen terechtgekomen. De veenkoloniale boerenzoon Daniel Boerma maakt in mei 1848 een reis naar Londen. Hij is dan 29 jaar en vaart vanuit Groningen als matroos mee op de tjalk 'Elsiena'. Boerma keert weer terug per stoomboot. Van het reisverslag dat hij schreef is nu een boek gemaakt. In de vitrines kunnen citaten uit zijn verslag lezen.

Zomerborrel

Op 29 juni 2017 werd voor onze vrijwilligers bij het Kapiteinshuis een zomerborrel

georganiseerd zodat ze konden kennis maken met ons partnernmuseum en ons museumschip Familietrouw.

Het Grafisch Museum Groningen (GRID)

Het Veenkoloniaal Museum verzorgde een groot aantal bruiklenen voor de zomerexpositie 'Papier ontvouwd: Groningers en hun papier' van het GRID. Zo verhuisde het model van een strokartonfabriek van onze permanente expositie over de strokarton naar Groningen, evenals divers behang, verpakkingen van strokarton en ansichtkaarten van lompenpapier. Bijzonder is ook de poster over het inzamelen van oud papier die in WO II is gedrukt en verspreid.

Keramisch Museum Goedewaagen te Nieuw Buinen

In 2016 heeft het Veenkoloniaal Museum een convenant gesloten met Keramisch Museum Goedewaagen te Nieuw Buinen om intensief samen te gaan werken bij wisseltentoonstellingen. Het Keramisch Museum beschikt over een rijke collectie en een goed netwerk, maar heeft zelf te weinig ruimte voor goede wisseltentoonstellingen. In 2017 werkte dit museum actief mee aan de tentoonstelling over de cruiseschepen van de Holland Amerika Lijn die zomer 2018 zal worden gepresenteerd. Ook heeft dit museum een bijdrage aan de almanak geleverd.

Buitenlandse musea

Het Veenkoloniaal museum kent een uitgebreid netwerk aan samenwerkingsverbanden met buitenlandse musea en instellingen. Sommige verbanden bestaan al meer dan 20 jaar, zoals de contacten met de volkshogescholen in Aurich, Pothausen en Leer, het Heimatmuseum te Leer en het Sielhafenmuseum te Carolinensiel. Met laatstgenoemde musea zijn in het verleden veel maritieme projecten opgezet. Zeer intensief zijn de contacten met het Emsland Moormuseum te Groß Hesepe (Dld.) en met het Letse Menden-

dorfa nam's Museum te Riga. Alle genoemde musea kennen dankzij de verving en de zeevaart een kruisbestuiving in thema's. Dankzij deze kruisbestuiving slagen we erin om goede tentoonstellingen te presenteren en het cursusaanbod van genoemde volkshogescholen, middels gastcolleges en rondleidingen door de Groninger Veenkoloniën, te versterken.

*Publicatie van Mencendorfa nams Museum te Riga
over de Oostzeevaart*

Van dik hout zaagt men planken

Houtzagerijen speelden in de 19de eeuw een belangrijke rol bij de ontwikkeling van de Oostzeevaart. Niet alleen het zagen van hout was van belang, de zagerijen ontwikkelden zich tot multi-disciplinaire bedrijven die zich ook ontplooiden als verzekeraar, reder en bevrachter. Inmiddels hebben onze registrator en de voorzitter van de stichting Kapiteinshuis Pekela, goede contacten opgebouwd met nazaten van de familie Koerts uit Oude Pekela. Dit resulteerde in een mooie schenking aan het museum Kapiteinshuis en het Veen-koloniaal Museum. Onze conservator zal n.a.v. deze schenking in 2018 een speciale tentoonstelling in het Kapiteinshuis inrichten over de houtindustrie in Pekela. In 2019 volgt in het Veenkoloniaal Museum een expositie over de houtzaagmolens in de Groninger Veenkoloniën.

Staffordshire dogs

Het lukte ons en onze collega's van Warffum en Appingedam niet om goede contacten op te bouwen met het museum in Staffordshire. De structuur van dit Engelse museum bleek te bureaucratisch waardoor ze zelf geen beslissingen kunnen en mogen nemen en alle projecten met toestemming van de

community moet verlopen. Zelfs de kosten van telefoongesprekken kwamen op onze organisatie neer omdat dit museum niet naar het buitenland mag bellen. Kortom voor ons reden om de stekker uit dit project te trekken

en een nieuwe weg te vinden.

Inmiddels hebben we contact gezocht met de Utrechtse kunstenaar Eline Janssens die voor ons de expositie 'Ik wou dat ik twee hondjes was' zal organiseren. In 2018 legt ze contact met de scholen en in 2019 volgt de presentatie in de vorm van een tentoonstelling.

Deze expositie bestaat uit nieuwe, grote replica's van de Staffordshire dogs die in samenwerking met leerlingen van de Winkler Prins Scholengemeenschap te Veendam en het Alfa College te Groningen zullen worden vervaardigd. Eind 2017 kregen we het bericht dat het Mondriaan Fonds deze expositie zal ondersteunen

100 jaar AVEBE

In 1919 werd het Aardappelzetmeel Verkoop Bureau kortweg AVB opgericht als verkoop-bureau voor de coöperatieve aardappelzet-meelfabrieken. In 2017 zijn we begonnen met de ontmanteling van de permanente expositie over de zetmeelindustrie. In 2018 zal deze in het kader van het jubileum van de AVEBE geheel worden aangepast aan de huidige stand van zaken binnen de zetmeelproductie. De bezoeker krijgt dan naast het historische verhaal ook een actueel verhaal aangeboden.

Op 1 januari 2017 is Elleke van der Molen als nieuwe coördinator van de VVV Veenkoloniën begonnen. Een leuke nieuwe uitdaging en een jaar vol mooie kennismakingen, publicaties en evenementen. Om een overzicht te krijgen van wat er in 2017 moest gebeuren, is aan het begin van het jaar een jaarplan opgesteld met daarin een beschrijving van de vaste activiteiten en de projecten & speerpunten specifiek voor dit jaar. In dit jaarverslag zullen deze punten naar voren komen.

Evenementenposters

Er zijn in 2017 in totaal negen evenementenposters gemaakt die verspreid zijn in het centrum van Veendam. Er zijn een aantal maanden met elkaar gecombineerd om het aanbod zo divers mogelijk te houden en gedurende het hele jaar een gevarieerd aanbod te hebben. De posters zijn op diverse formaten verspreid en hingen onder andere bij de ingang van winkelcentra, het gemeentehuis en lagen bij diverse ondernemers in het Veendam. De posters zijn verspreid door vrijwilligers van het Veenkoloniaal Museum.

Social media, lokale media & website.

De VVV heeft een eigen Facebookpagina die goed bezocht wordt. Het aantal volgers van de pagina is licht gestegen:

- 1 januari 2017: 1258
- 31 december 2017: 1308

Twitter

Eind 2017 waren er ongeveer 1550 volgers. De meeste volgers komen uit Nederland, waarvan het merendeel uit Groningen komt.

Website

De website van de VVV, www.veenkolonien.groningen.nl, is onderdeel van Marketing Groningen. Op de site worden onder andere evenementen en een overzicht van lokale ondernemers (zoals horeca en overnachtingsmogelijkheden) weergegeven.

De statistieken voor de website zien er als volgt uit:

- Aantal bezoeken aan de site (sessies): 26.244
- Aantal gebruikers: 21.463
- Nieuwe bezoekers: 80,8%
- Terugkerende bezoekers: 19,2%

In vergelijking met 2016 is het aantal bezoekers gedaald (in 2016 waren er 33.045 bezoekers, waarvan 78,72% nieuwe bezoekers waren). Mogelijke reden hiervoor kan zijn dat er gedurende de zomerperiode zeer weinig activiteit op de site was vanuit de VVV (dit in verband met het zwangerschapsverlof van de coördinator).

Verreweg de meeste bezoekers van de site komen uit Nederland, ruim 95%. Op de tweede plek staat Duitsland.

Joods leven

Het project Joods Leven is in 2016 van start gegaan. De VVV heeft in samenwerking met de Stichting Herdenkingsstenen Veendam-Wildervank een fietsroute uitgebracht die langs de herdenkingsstenen voert. De route loopt van Beneden Dwarsdiep door Veendam en Wildervank naar Bareveld en voert langs 164 stenen op 54 adressen.

De folder is gepresenteerd op 4 mei in samenwerking met de voorzitter van de stichting, de heer Jarry van der Velde. De folder is officieel overhandigd aan wethouder Hammenga. De oplage van de folders is 5000 stuks.

Nieuwe fiets- en wandelroute voert langs herdenkingsstenen in Veendam en Wildervank

Artikel is geplaatst door Bram Huisman op 04-05-2017 - 17:00

VEENDAM VVV Veenkoloniën brengt een nieuwe fiets- en wandelroute uit. De route voert langs herdenkingsstenen in Veendam en Wildervank ter nagedachtenis aan de Joodse bewoners.

Deze folder werd donderdagmiddag 4 mei 2017 uitgereikt in het Veenkoloniaal Museum te Veendam. Tijdens deze middag overhandigde VVV-coördinator Elleke van der Molen de folder aan wethouder Hammenga.

Nadat op 4 mei 2015 de officiële eerste onthullingen hadden plaats gevonden van de herdenkingsstenen werden in juni en augustus wederom stenen onthuld, waarbij op 6 juni ook de heer en mevrouw Toif als nabestaanden van de familie Toif uit de Adderstraat in Veendam aanwezig waren. Verder waren leerlingen en docenten van de scholengemeenschap Winkler Prins betrokken bij de onthulling van de door de school geadopteerde herdenkingsstenen in de Verlengde Kerkstraat in Veendam.

Op 13 oktober werden ter gelegenheid van de onthulling van de laatste 32 van de 164 herdenkingsstenen die in Veendam en Wildervank gelegd zijn een officiële plechtigheid gehouden.

Bron: De Veendammer

Monumentaal Veendam-Pekela-Wildervank

Het project dat in 2016 startte, is in 2017 afgemaakt. De te fotograferen gebouwen in Pekela zijn door de fotografen Dopper en Ugen op de gevoelige plaat vastgelegd en het beeldmateriaal met beschrijvingen is aangeleverd bij Marketing Groningen. Het materiaal zal op de website geplaatst worden waardoor het overzicht van monumentale gebouwen in de regio compleet zal zijn.

Recreatiekrant

Ook in 2017 is er weer een recreatiekrant Simpelweg Genieten uitgebracht. De krant heeft 16 pagina's en is in een oplage van 10.000

Bron: Parkstadveendam.nl

stuks verspreid over de provincie Groningen en Drenthe. Het eerste exemplaar van de krant is aangeboden aan Mechteld Timmer, directeur van het Huis voor de Kunst, waar tevens de presentatie van de krant plaatsvond.

Meimaand fietsmaand

In de maand mei zijn er vier fietsroutes gepromoot via de website en Facebooksite van de VVV. Dit is alleen op digitale wijze gedaan. De routes zijn ook gedeeld door de regio Westervolde en Oldamt. De VVV Veenkoloniën heeft ook de routes van deze regio's op haar Facebooksite gedeeld.

Vaarroute Oosterdiep Veendam

Voor de bezoekers van Veendam en omstreken die met de boot komen, is er een vaarroute langs het Oosterdiep ontwikkeld. Dit heeft de VVV in samenwerking gedaan met Bert Kraan en Bert Buiring. De route is zowel in het Nederlands als in het Duits gepubliceerd in een kleurrijke folder. Hiervan zijn 10.000 stuks gedrukt en de route is verkrijgbaar bij de VVV.

Werving nieuwe leden & adverteerders

De lidmaatschappen van de VVV zijn in 2016 door de vorige coördinator opgezegd waardoor het in het begin van 2017 niet duidelijk was of het mogelijk zou zijn om bijvoorbeeld een recreatiekrant te kunnen maken. Het eerste kwartaal van het jaar stond dan ook volledig in het teken van het bepalen van de inhoud van een lidmaatschap, het werven van nieuwe leden voor de VVV en het maken van een nieuwe recreatiekrant.

Het is uiteindelijk gelukt om het lidmaatschapsgeld niet te hoeven verhogen voor de leden. In totaal zijn er 42 leden geworven, twee minder dan in 2016. De meeste daarvan hebben een standaard advertentie in de recreatiekrant afgenomen, een aantal heeft er voor gekozen om een grotere advertentie te plaatsen.

Tassen Simpelweg genieten

Gedurende het toeristische seizoen zijn er behoorlijk wat tassen uitgedeeld aan de vaar-recreanten die Veendam hebben bezocht. De inhoud van de linnen tas bestond uit de Recreatiekrant Simpelweg Genieten en diverse folders. De tassen zijn met enthousiasme ontvangen door de bezoekers.

Er zijn naar schatting ongeveer 800 tassen uitgedeeld.

Samenwerking tussen regio's vergroten

De bezoekers van de Veenkoloniën kijken niet naar de grenzen van een gemeente. Men komt hier om kennis te nemen van en te genieten van de omgeving en de culturele aspecten die we te bieden hebben. Dit houdt niet op bij de gemeentegrens. Daarom is in 2017 gestart met regelmatig overleg met de verschillende regio's in de provincie en directe omgeving van de Veenkoloniën. Dit heeft geresulteerd in een twee maandelijks overleg waarin alle coördinatoren/hoofden van de verschillende regio's bijeen komen. Het betreft de volgende regio's:

- Westerwolde
- Oldambt
- Veenkoloniën
- Midden Groningen
- Waddenland
- Groningen
- Eemsdelta
- Westerkwartier

Overige ontwikkelingen

Voor de eerste periode van 2017 was hectisch voor de VVV. Het werven van nieuwe leden, het maken van de recreatiekrant, het ontwikkelen van twee nieuwe folders, etc. hebben veel tijd in beslag genomen. Daarnaast waren er nog de wekelijkse en maandelijks acties om de (social) media up to date te houden. In juni is de coördinator met zwangerschapsverlof gegaan waardoor het in de maanden juni t/m september relatief rustig is geweest op het gebied van de VVV. Dit is ook terug te zien in de cijfers van de social media.

De vaste vormgever van de VVV, Sense Visuele Communicatie, heeft in 2017 aangegeven te gaan stoppen met de werkzaamheden. Hierdoor moest er in oktober gezocht worden naar een nieuwe vormgever. Deze is voorlopig gevonden; het bedrijf Comprint in Sappemeer ontwerpt de evenementenposters en kan deze ook drukken. In 2018 zal gekeken worden welke rol zij eventueel kunnen spelen bij het maken van de recreatiekrant en de evenementenposters en overige publicaties.

2017

jaarverslag

VEENKOLONIAAL MUSEUM VEENDAM